

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 18

(2006–2007)

Om lov om endringer i straffeloven 1902 mv.
(straffebud om å møte et barn med forsett
om å begå seksuelt overgrep mv.)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	3.9.1	Skyldkravet i forhold til handlingen .	20
			3.9.2	Handlingens subjektive overskudd ..	21
2	Bakgrunn	6	3.9.2.1	Forslaget i høringsnotatet og	
2.1	Strafferettslig vern mot uønsket			høringsinstansenes syn	21
	seksuell kontakt med barn og unge,		3.9.2.2	Departementets vurdering	21
	særlig i lys av utviklingen i informa-		3.10	Straffbortfall ved jevnbyrdighet i	
	sjons- og kommunikasjonsteknologi	6		alder og utvikling	21
2.2	Høringen	6	3.11	Strafferammen	22
			3.12	Forholdet til andre	
				straffebestemmelser	22
3	Nytt straffebud om å møte et barn		3.12.1	Forsøk på overtredelse av straffeloven	
	med forsett om å begå et seksuelt			§§ 195, 196 og § 200 annet ledd	22
	overgrep overfor barnet	9	3.12.2	Fullbyrdet overtredelse av straffeloven	
3.1	Gjeldende rett	9		§§ 195, 196 og § 200 annet ledd	22
3.2	Nordisk rett	9	3.13	Straffeprosessuelle virkemidler	23
3.3	Internasjonale forpliktelser	10			
3.4	Bør det innføres et nytt straffebud som		4	Presisering av straffeloven § 201	24
	rammer tidligere stadier av seksuelle		4.1	Behovet for presisering	24
	overgrep mot barn?	11	4.2	Utformingen av bestemmelsen	24
3.4.1	Forslaget i høringsnotatet og				
	høringsinstansenes syn	11	5	Konsekvensendringer som følge	
3.4.2	Departementets vurdering	12		av endringer i straffeloven	
3.5	Generelt om utforming av den			§§ 28 a og b	25
	objektive gjerningsbeskrivelse	13	5.1	Bakgrunn	25
3.5.1	Forslaget i høringsnotatet og		5.2	Hvor skal reglene plasseres?	25
	høringsinstansenes syn	13	5.3	Ankekompetansen	26
3.5.2	Departementets vurdering	14	5.4	Møterett i domstolen	26
3.6	På hvilket tidspunkt bør straffansvaret		5.5	Tingrettens sammensetning og	
	inntre?	14		prosessform	26
3.6.1	Forslaget i høringsnotatet og		5.6	Rettsmiddel og lagmannsrettens	
	høringsinstansenes syn	14		sammensetning	27
3.6.2	Forslag om nytt straffebud som		5.7	Fullbyrding og utsettelse med	
	rammer selve kontaktetableringen ...	15		soning av «omgjøringsdommen»	28
3.6.3	Departementets vurdering	16			
3.6.3.1	Generelt	16	6	Økonomiske og administrative	
3.6.3.2	Bør selve kontaktetableringen være			konsekvenser	29
	straffbar?	16	7	Merknader til forslagene	30
3.6.3.3	Nytt skjæringstidspunkt	17	7.1	Merknader til endringsloven del I –	
3.7	Kravet til forutgående kontakt	18		endringer i lov 22. mai 1902 nr. 10	
3.7.1	Hvor omfattende kontakt (kvantitative			almindelig borgerlig straffelov	30
	krav)?	18	7.2	Merknader til endringsloven del II –	
3.7.1.1	Forslaget i høringsnotatet og			endringer i lov 22. mai 1981	
	høringsinstansenes syn	18		nr. 25 om rettergangsmåten i	
3.7.1.2	Departementets vurdering	19		straffesaker (straffeprosessloven)	31
3.7.2	Hva slags kontakt (kvalitative krav)?		7.3	Merknader til endringsloven del III –	
3.7.2.1	Forslaget i høringsnotatet og			endringer i lov 18. mai 2001	
	høringsinstansenes syn	19		nr. 21 om straffegjennomføring m.v.	
3.7.2.2	Departementets vurdering	20		(straffegjennomføringsloven)	31
3.8	Fornærmedes alder	20			
3.9	Skyldkravet	20			

7.4	Merknader til endringsloven del IV – endringer i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)	32	Forslag til lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.	33
7.5	Merknader til ikraftsettingsbestemmelsen	32		

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 18

(2006–2007)

Om lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.)

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 15. desember 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Departementet foreslår i proposisjonen her et nytt straffebud som rammer den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas (forslag til ny § 201 a i straffeloven). I tillegg foreslås det å tydeliggjøre at straffeloven § 201 bokstav b og c også rammer seksuelt krenkende eller annen uan-

stendig atferd som er forøvet gjennom elektronisk kommunikasjon.

Uavhengig av disse forslagene foreslår departementet enkelte presiseringer i straffeprosessloven og straffegjennomføringsloven som følge av at en domstolsavgjørelse om fullbyrding av betinget fengselsstraff med virkning fra 1. januar 2006 skal være dom, og ikke kjennelse, jf. endringene i straffeloven §§ 28 a og 28 b vedtatt ved lov 20. mai 2005 nr. 28.

2 Bakgrunn

2.1 Strafferettslig vern mot uønsket seksuell kontakt med barn og unge, særlig i lys av utviklingen i informasjons- og kommunikasjonsteknologi

I England ble det i 2003 vedtatt et eget straffebud som gjør det straffbart å møte eller reise for å møte et barn som man tidligere har hatt kontakt med, dersom møtet finner sted for å begå overgrep mot barnet (Sexual Offences Act 2003 section 15). Bestemmelsen lyder slik:

«15 Meeting a child following sexual grooming etc.

(1) A person aged 18 or over (A) commits an offence if-

(a) having met or communicated with another person (B) on at least two earlier occasions, he-

(i) intentionally meets B, or

(ii) travels with the intention of meeting B in any part of the world,

(b) at the time, he intends to do anything to or in respect of B, during or after the meeting and in any part of the world, which if done will involve the commission by A of a relevant offence,

(c) B is under 16, and

(d) A does not reasonably believe that B is 16 or over.»

Med «relevant offence» foran siktes det i all hovedsak til seksuallovbrudd.

Bestemmelsen trådte i kraft 1. mai 2004.

Etter den engelske straffebestemmelsen ble vedtatt, tok Barneombudet og Redd Barna til orde for å innføre en tilsvarende bestemmelse i norsk rett.

Lignende forslag har vært tatt opp i flere representantforslag:

- Dok 8:82 (2004-2005) Forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om å gjøre det straffbart å foreslå sex med mindreårige på internett
- Dok. 8: 96 (2004-2005) Forslag fra stortingsrepresentantene Karita Bekkemellom Orheim, Gunn Karin Gjøl og Eirin Faldet om å forhindre internettrelaterte overgrep

- Dok 8:74 (2005-2006) - Forslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Olemic Thommessen om bekjempelse av seksuelle overgrep mot barn med særlig fokus på barn og unges økte bruk av elektroniske media.

Flere sider ved nye kommunikasjonsmidler som internett og mobiltelefon har gjort barn mer utsatt for overgrep. Blant annet er det lettere for voksne å komme i kontakt med barn uten kontroll fra andre voksne.

Muligheten for anonymitet kan redusere oppdagelsesrisikoen og senke den psykologiske barrieren mot å ta kontakt. Den uformelle formen som ofte benyttes i kommunikasjon over internett og lignende kanaler, kan også påvirke barn og unge til å utlevere mer om seg selv til fremmede eller eksperimentere med andre og kanskje mer utfordrende roller. Siden kontakten ikke er fysisk, opplever de situasjonen som trygg og tror gjerne de har kontrollen over det som skjer. Noen voksne bruker imidlertid helt bevisst slik kontakt for å komme i posisjon til å begå seksuelle overgrep.

For barn og unge utgjør kontakt gjennom internett og mobiltelefoner en helt selvfølgelig del av hverdagen. Det er viktig at lovgivningen som beskytter barn mot overgrep er tilpasset den virkeligheten som barn og unge lever i.

Justisdepartementet arrangerte 10. mars 2006 et nordisk seminar om temaet. Seminaret belyste forskjellige sider ved det britiske straffebudet og en eventuell kriminalisering i de nordiske landene. Senior Crown Prosecutor Vivien Goddard og Detective Inspector Brian Ward fra London Metropolitan Police redegjorde for erfaringene med det britiske straffebudet. Enkelte av innleggene fra seminaret lå ved høringsnotatet 29. juni 2006, se nedenfor.

2.2 Høringen

Justisdepartementet sendte 29. juni 2006 på høring et forslag om et nytt straffebud som retter seg mot den som med forsett å begå et lovbrudd som nevnt

i straffeloven §§ 195, 196, § 200 annet ledd eller § 201 bokstav c møter et barn under 16 år, som vedkommende tidligere har hatt kontakt med ved minst to anledninger. Departementet foreslo også å presisere straffeloven § 201 slik at det går klart frem at bestemmelsen rammer seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd som skjer gjennom bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.

Følgende instanser ble bedt om å uttale seg:

Departementene
Høyesterett
Lagmannsrettene
Bergen tingrett
Nord-Troms tingrett
Oslo tingrett
Stavanger tingrett
Trondheim tingrett
Domstolsadministrasjonen

Riksadvokaten
Statsadvokatene
ØKOKRIM
Politidirektoratet
Politiets sikkerhetstjeneste

Sivilombudsmannen

Barneombudet
Forbrukerombudet
Datatilsynet

Abelia
Alcatel Telecom Norway AS
Alfa Nett
BarneVakten
Broadwave Communications AS
Broadnet Norge AS
Amnesty International (norsk avdeling)
Alternativ til Vold
Barne- og ungdomspsykiatrisk forening
Bergen forsvarerforening
Dagbladet.no
Datakrimutvalget
Den Norske Advokatforening
Den Norske Dataforening
Den norske Dommerforening
Den norske lægeforening
Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø
Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD)
Det norske Menneskerettighetshuset
DIXI ressursenter for voldtatte
Ericsson AS

Etterutdanningsrådet for dommere
Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere
Forbrukerrådet
Foreningen for voldsofre
Forsvarergruppen av 1977
IKT-Norge
Incestsenteret for menn (IFM)
Innvandrerkontoret
Institutt for informatikk, UiO
Institutt for medier og kommunikasjon, UiO
Institutt for kriminologi og rettssosiologi, UiO
Institutt for rettsinformatikk, UiO
Juridisk rådgivning for kvinner - JURK
Jusshjelpa i Nord-Norge
Juss-Buss
Jussformidlinga i Bergen
Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep
Kompetansesenter for likestillingsarbeid
Kontaktutvalget mellom innvandrere og norske myndigheter
Kontoret for voldsoffererstatning
Kontor og Datateknisk forening
Krisesentersekretariatet
Kvinnefronten
Kvinnegruppa Ottar
Kvinneuniversitetet i Nord
Kvinneuniversitetet på Løten
Landsforeningen for voldsofre og motarbeiding av vold
Landsforeningen rettferd for taperne
Landsorganisasjonen i Norge
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Medietilsynet
Microsoft Norge
MIRA-senteret
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress
Nasjonalt ressursenter for seksuelt misbrukte barn
NetCom GSM Norge AS
Nokia Norge
Norges politisjeffforening
Norges Forsvarerforening
Norges Kvinne- og familieforbund
Norges Juristforbund
Norges Lensmannslag
Norges Røde Kors
Norsk fengsels- og friomsorgsforbund
Norsk forening for jus og EDB
Norsk forening for kriminalreform – KROM
Norsk forbund for voldsofre
Norsk Krisesenterforbund
Norsk Kvinnesaksforening

Om lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.)

Norske kvinnelige juristers forening
 Norsk Presseforbund
 Norsk Psykologforening
 Norsk Rikskringkasting – NRK AS
 Norsk senter for menneskerettigheter,
 Universitetet i Oslo
 Norsk Tele- og Informasjonsbrukerforening
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Politiembetsmenneskes Landsforening
 Politiets fellesforbund
 Politihøgskolen
 Post- og teletilsynet
 PRO-senteret
 Prostituertes interesseorganisasjon (PION)
 Redd Barna
 Rettspolitisk forening
 Schibsted ASA
 Sense Communications
 Siemens AS
 Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
 Senter for kvinne- og kjønnsforskning
 SINTEF Tele og data
 Sosial- og helsedirektoratet
 Statens teleforvaltningsråd
 Statnett
 Statsadvokatenes forening
 Stine Sofies Stiftelse
 Straffedes organisasjon i Norge (SON)
 Straffelovrådet
 Støttesenter for fornærmede i straffesaker
 Støtteforeningen for seksuelt misbrukte barn
 Støttesentre mot incest
 Tele2 Norge AS
 Telenor AS
 TV 2 AS
 TV4- Nordisk Televisjon AS
 TV 3 AS
 TV Norge AS
 UNINETT
 UPC
 Ventelo
 Voldtekstmottakene
 www.chat.no

Høringsfristen var 1. oktober 2006.

Følgende instanser har uttalt seg:
 Barne- og likestillingsdepartementet
 Finansdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Nærings- og handelsdepartementet
 Samferdselsdepartementet

Trondheim tingrett

Domstolsadministrasjonen
 Riksadvokaten
 Det nasjonale statsadvokatembetet
 Agder statsadvokatembeter
 Hedmark og Oppland statsadvokatembeter
 Hordaland statsadvokatembeter
 Nordland statsadvokatembeter
 Oslo statsadvokatembeter
 Vestfold og Telemark statsadvokatembeter

Politidirektoratet
 KRIPOS
 Hordaland politidistrikt
 Oslo politidistrikt
 Telemark politidistrikt

Barneombudet
 Datatilsynet

BarneVakten
 Den Norske Advokatforening
 Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger,
 sosionomer og vernepleiere
 Landsorganisasjonen i Norge
 Medietilsynet
 Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening
 (under Den norske lægeforening)
 Norges Kvinne- og familieforbund
 Norsk Krisesenterforbund
 Norsk senter for menneskerettigheter, Universite-
 tet i Oslo
 Politiembetsmenneskes Landsforening
 Politiets fellesforbund
 Post- og teletilsynet
 Redd Barna
 Sosial- og helsedirektoratet
 Stiftelsen Fellesskap Mot Seksuelle Overgrep
 Stine Sofies Stiftelse
 Voldtekstmottaket ved Akershus Universitets-
 sykehus

I tillegg har følgende instanser inngitt merknader
 til forslaget:

Hadeland og Land tingrett
 Familie og Medier
 Røde Kors
 Støttesenter mot seksuelle overgrep, Agder.

Et flertall av høringsinstansene mener at det er
 behov for et nytt straffebud om forebygging av sek-
 suelle overgrep mot barn. Høringsinstansenes
 merknader blir nærmere kommentert nedenfor i
 tilknytning til de enkelte punktene i lovforslagene.

3 Nytt straffebud om å møte et barn med forsett om å begå et seksuelt overgrep overfor barnet

3.1 Gjeldende rett

Straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd gjelder henholdsvis seksuell *omgang* med barn under 14 eller 16 år og seksuell *handling* med barn under 16 år. Felles for bestemmelsene er at de retter seg mot selve den seksuelle akten. Det sentrale etter den britiske straffebestemmelsen i Sexual Offences Act 2003 section 15 er at straffansvaret inntreffer *før* den seksuelle kontakten har skjedd.

De norske bestemmelsene suppleres av et generelt straffansvar for forsøk på forbrytelser, jf. straffeloven § 49. Forsøk på overtredelse av bestemmelsene i f.eks. straffeloven §§ 193, 195, 196, § 200 annet ledd eller § 203 er derfor straffbar.

Forsøksansvaret kjennetegnes ved at forbrytelsen ikke er fullbyrdet, det har for eksempel ikke kommet til seksuell kontakt, men det er foretatt andre handlinger som viser at gjerningspersonen har tenkt til å utføre forbrytelsen. Forsøksansvaret rammer likevel ikke alle forberedelsesstadier eller all forutgående tilrettelegging av en straffbar handling. Det må trekkes en grense mot handlinger eller forberedelser som ligger for fjernt fra selve forbrytelsen, og som derfor er straffrie. Hvor i hendelsesforløpet frem mot en straffbar handling man skal trekke forsøksansvarets nedre grense, beror på en konkret og skjønnsmessig helhetsvurdering. Typisk relevante skjønnsmomenter som er utviklet gjennom rettspraksis og teori, er hva som er foretatt og hva som gjenstår, nærhet i tid til fullbyrdelse, den psykologiske forskjellen mellom det som er gjort og det som gjenstår, hvor omfattende forberedelser som er gjort og om handlingsforløpet viser en konsekvent forbrytersk vilje, jf. for eksempel Rt. 1991 side 95, Rt. 1995 side 17 og Rt. 1996 side 766.

Departementet antar at handlingene som er beskrevet i den britiske straffebestemmelsen som hovedregel vil være å bedømme som straffri forberedelse i forhold til straffeloven § 193 (seksuell omgang ved misbruk av tillitsforhold og lignende), § 195 (seksuell omgang med barn under 14 år), § 196 (seksuell omgang med barn under 16 år) og § 200 annet ledd (seksuell handling med barn

under 16 år). I de fleste tilfellene vil handlingen som er utført, i karakter skille seg for mye fra handlingene som gjenstår, til at straffebudet skal være oppfylt. Det kan være mulig at den voksne likevel ikke vil gjennomføre planen, for eksempel på grunn av moralske kvaler eller mulighet for oppdagelse eller fordi å se barnet vil gjøre at vedkommende ombestemmer seg. Likevel kan det tenkes at omstendighetene rundt møtet eller den forutgående kontakten i enkelte saker er av slik karakter at forsøksansvaret kan inntre allerede når den voksne reiser for å møte barnet eller møter barnet.

Departementet antar derimot at en del tilfelle som faller inn under den engelske straffebestemmelsen, vil kunne rammes av forsøksansvaret etter straffeloven § 203, som setter straff for den som mot vederlag har seksuell omgang eller handling med en person under 18 år. Det er ikke upraktisk at voksne ved kontakt over internett tilbyr kontantkort, klær, penger eller lignende for seksuell kontakt med mindreårige. Hvis det på dette grunnlaget avtales et møte, kan gjennomføringen av selve den seksuelle kontakten fortone seg som sikker nok til at forsøksansvar kan statueres ved møtet eller på reisen til møtet. Forespørsler eller avtaler om kjøp av seksuelle tjenester kan dessuten rammes av straffeloven § 201. At det allerede er begått en straffbar handling, kan indikere et fastere forbrytersk forsett og senke den psykologiske barrieren for fullbyrdelse.

3.2 Nordisk rett

Ingen av de nordiske landene har et eget straffebud som retter seg spesifikt mot de forhold som er omfattet av det engelske straffebudet i Sexual Offences Act 2003 section 15. I Sverige har Justitiedepartementet gitt riksåklagar Fredrik Wersäll i oppdrag å utrede hvorvidt det bør innføres en slik bestemmelse, jf. «Uppdrag om lagstiftning mot vuxnas kontaktsökande med barn i sexuell syfte» – Ju2006/1247/P. Mandatet til den svenske utredningen lyder slik:

«Utredaren skall genom löpande samråd med Brå ta del av myndighetens kunskapsunderlag och överväganden och mot den bakgrunden

- analysera strafflagstiftningens tillämplighet på företeelsen,
- analysera vilka verktyg de brottsbekämpande myndigheterna har för att möta den,
- i analysen beakta gränsöverskridande faktorer av relevans för tillämpligheten av lagstiftningen, och
- överväga om lagstiftningen är tillräcklig för att skydda barn mot företeelsen och, om så inte bedöms vara fallet, föreslå nödvändiga lagändringar och lämna författningsförslag.

Utredaren skall redovisa ekonomiska konsekvenser av eventuella förslag och, i förekommande fall, hur ökade kostnader skall finansieras.

Utredaren bör undersöka om och hur företeelsen har hanterats i några med svenska förhållanden jämförbara utländska rättsordningar.

Utredaren bör vid behov även samråda med myndigheter och andra som verkar inom ramen för det område som uppdraget avser samt med 2005 års barnpornografiutredning.

Uppdraget skall redovisas senast den 7 maj 2007»

I dansk og islandsk rett vil tilfeller som nevnt i den engelske bestemmelsen være dekket av ordlyden i det alminnelige forsøksansvaret. Den danske straffeloven § 21 definerer straffbare forsøk som handlinger som «sigter til at fremme eller bevirke udførelsen av en forbrydelse». Forsøksansvaret inntreffer etter dansk rett derfor på et tidligere stadium i handlingsrekken frem mot et lovbrudd enn etter norsk rett.

I finsk og svensk rett trekkes den nedre grensen for forsøk omtrent likt som i norsk rett.

3.3 Internasjonale forpliktelser

Norge er forpliktet etter flere internasjonale instrumenter til å beskytte barn mot seksuelle overgrep, både strafferettslig og gjennom andre tiltak. En slik forpliktelse følger særlig av FNs barnekonvensjon art. 34. Barnekonvensjonen er inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven 21. mai 1999 nr. 30, men inkorporeringen er ikke seg selv tilstrekkelig til å oppfylle de plikter som staten har etter artikkel 34.

Et nytt straffebud som gir strafferettslig beskyttelse mot seksuelle overgrep også før selve

overgrepet begås, kan sies å styrke barns rettigheter etter barnekonvensjonen og bidra til å sikre de verdier som er nedfelt i den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) art. 3 og 8. Derimot kan det ikke av disse bestemmelsene utledes noe *krav* til slik kriminalisering.

Norge er også forpliktet av flere internasjonale konvensjoner til å sikre at strafforfølgning skjer på en måte som tilfredsstiller grunnleggende rettssikkerhetsgarantier for siktede. Viktigst er FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter art. 14 og EMK art. 6. Også FN-konvensjonen er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven 21. mai 1999 nr. 30. Forpliktelsene kan ha betydning for hvordan straffebud utformes, men først og fremst for hvilke rettigheter siktede har under håndhevingen av dem og den etterfølgende strafforfølgningen. *Norsk senter for menneskerettigheter* har i sin høringsuttalelse fremhevet EMK art. 6 (2) og bestemmelsens betydning for domstolens bevisvurdering av spørsmålet om subjektiv skyld. Departementet ser ikke at forslaget til nytt straffebud medfører særlige problemstillinger i forhold til EMK art. 6 (2). Det nye straffebudet gjør ingen unntak fra de alminnelige reglene om beviskrav, bevisføringsplikt eller bevisbyrde. Det er påtalemyndigheten som må føre bevis for tiltaltes forsett, og retten som må ta stilling til om kravet til skyld er oppfylt. Rimelig tvil skal her som ellers komme tiltalte til gode. Straffebudet inneholder ingen elementer som forhindrer siktede i et effektivt forsvar eller domstolen fra å vurdere spørsmålet om skyld på selvstendig grunnlag.

Håndhevingen av straffebud, herunder bruk av utradisjonelle etterforskningsmetoder, kan reise spørsmål om vern mot inngrep i privatlivet. Dette har sider blant annet til EMK art. 8 om vern av privatlivet. Etter departementets oppfatning reiser imidlertid ikke forslaget til nytt straffebud noen nye problemstillinger i forhold til vernet av privatlivet. Departementet foreslår ingen straffeprosessuelle endringer. Forslaget innebærer dermed ikke økt risiko for inngrep i privatsfæren utover den økning i det totale potensialet for inngrep gjennom strafforfølgning som ethvert nytt straffebud vil medføre. Forholdsmessighetskravet som følger av EMK art. 8 (2) er også et integrert prinsipp for inngrep i privatsfæren som skjer i forbindelse med etterforskning, jf. for eksempel straffeprosessloven § 107 a.

3.4 Bør det innføres et nytt straffebud som rammer tidligere stadier av seksuelle overgrep mot barn?

3.4.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Departementet viste i høringen til at det er behov for å styrke barns vern mot seksuelle overgrep. Et nytt straffebud som rammer tidligere stadier av seksuelle overgrep mot barn kan være ett av flere tiltak som kan beskytte barn bedre mot overgrep. Departementet la til grunn at et slikt straffansvar er forenlig med de alminnelige prinsippene for kriminalisering som er fremhevet i Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven). Det er ikke den onde vilje eller hensikt alene som kriminaliseres, men den fare for overgrep mot barnet som skapes ved at den voksne har tatt skritt for å realisere sitt forsett. Selv om handlingene i noen grad kan være straffbare også etter gjeldende straffbestemmelser, mente departementet et mer målrettet straffebud kunne gjøre straffansvaret mer effektivt, for eksempel ved å gjøre det klarere når politiet kan benytte tvangsmidler.

Det store flertallet av høringsinstanser slutter seg til at det er behov for et nytt straffebud. Dette gjelder *Barne- og likestillingsdepartementet, Forsvarsdepartementet, Domstoladministrasjonen, Hadeland og Land tingrett, Trondheim tingrett, Agder statsadvokatembeter, Det nasjonale statsadvokatembetet, Hedmark og Oppland statsadvokatembeter, Politidirektoratet, KRIPOS, Hedmark politidistrikt, Oslo politidistrikt, Telemark politidistrikt, Barneombudet, BarneVakten, Familie og Medier, Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere, Landsorganisasjonen i Norge, Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening, Norsk Krisesenterforbund, Norges Kvinne- og Familieforbund, Politiembetsmennenes landsforbund, Politiets fellesforbund, Redd Barna, Røde Kors, Stiftelsen Fellesskap Mot Seksuelle Overgrep, Stine Sofies stiftelse, Støttesenter mot seksuelle overgrep i Agder og Voldtekstmottaket ved Akershus Universitetssykehus.*

Riksadvokaten er enig i at det er behov for ny kriminalisering på området, men mener et nytt straffebud i stedet bør rette seg mot selve kontaktetableringen, se nærmere nedenfor i punkt 3.6.2.

KRIPOS og Politidirektoratet foreslår å utvide straffebudet til å ramme også selve kontaktetableringen, men synes ellers å støtte departementets forslag.

Sosial- og helsedirektoratet støtter forslaget som et ledd i en lengre kjede av forebyggingstiltak, sammen med for eksempel muligheter for lovregu-

lering av kontroll med medier som brukes av barn og unge.

Flere av dem som støtter forslaget, viser til at handlingen som straffebudet retter seg mot, er klart straffverdig. Mange antar at det foreslåtte straffebudet vil kunne ha en klar preventiv effekt. Flere viser også til at det foreslåtte straffebudet kan gi politiet mulighet til å avdekke og avverge overgrepet før det skjer, blant annet ved at de får et bedre grunnlag for sin kontrollvirksomhet og adgang til å anvende tvangsmidler på et tidligere tidspunkt enn i dag.

Flere høringsinstanser understreker at det nye straffebudet forutsetter ressurstilførsel og betydelig kompetanse og personell for at det skal kunne håndheves på en effektiv måte. *KRIPOS* og *Det nasjonale statsadvokatembetet* nevner i tillegg behov for adgang til utradisjonelle etterforskningsmetoder.

Følgende instanser går imot å innføre et nytt straffebud som foreslått:

Hordaland statsadvokatembeter, Nordland statsadvokatembeter, Oslo statsadvokatembeter, Vestfold og Telemark statsadvokatembeter, Datatilsynet, Den norske advokatforening og Medietilsynet.

De statsadvokatembetene som er i mot forslaget, peker særlig på at etterforskningen av sakene vil være meget ressurskrevende, og at bevissituasjonen gjennomgående vil være vanskelig. Det advares mot at mange saker på grunn av bevissituasjonen vil føre til frifinnelse, og at forslaget kan ende opp som en ren symbolbestemmelse. Flere kommenterer også at den engelske bestemmelsen først og fremst synes benyttet i konkurrans i tilfeller der møtet har resultert i seksuelle overgrep, og mener dette viser at bestemmelsen har liten praktisk betydning for å avverge overgrep. Noen har også vist til de prinsipielle motforestillingene som professor dr. juris Erling Johannes Husabø ga uttrykk for på det nordiske seminaret 10. mars 2006.

Den Norske Advokatforening mener det er problematisk at grunnhandlingene i det foreslåtte straffebudet er lovlige og hverdagslige, og at handlingene blir straffverdige bare på grunn av forsett eller hensikt om å begå seksuelle overgrep. Det hevdes at dette fokuset på hensikt eller forsett vil utgjøre et rettssikkerhetsproblem for tiltalte, og at det vil være vanskelig for tiltalte å overbevise retten om at vedkommende ikke hadde onde hensikter. Foreningen mener videre det er uetisk å straffe hensikten om å begå noe straffbart før det foreligger en forsøkshandling og personen har rikelig tid til å komme på bedre tanker.

Medietilsynet peker på de bevismessige utfordringene som det foreslåtte straffebudet vil skape. Tilsynet fremhever også sterkt at andre tiltak, som opplæring og målrettede tiltak mot barn som er særlig utsatt for overgrep, vil være viktigere enn en kriminalisering. Også *Post- og teletilsynet* understreker viktigheten av opplæring, men synes ikke å ta direkte stilling til spørsmålet om kriminalisering. Tilsynet peker på at det er viktig at barn og unge blir beskyttet mot overgrep uten at motivasjonen til bruk av nye kommunikasjonsmidler bremses.

Datatilsynet mener problemstillingene rundt et nytt straffebud som foreslått burde ha vært ytterligere utredet.

Datatilsynet etterlyser blant annet drøftelser av hvilke etterforskningsmetoder politiet skal ha til rådighet for å oppnå målet med bestemmelsen.

Norsk senter for menneskerettigheter tar ikke direkte stilling til om spørsmålene i høringsnotatet, men påpeker at forslagene reiser problemstillinger i forhold til Norges internasjonale forpliktelser som bør drøftes og synliggjøres i proposisjonen, jf. foran i punkt 3.3.

3.4.2 Departementets vurdering

Høringen har styrket departementets syn på behovet for et nytt straffebud som på et tidligere stadium enn i dag beskytter barn mot fare for overgrep. På bakgrunn av høringen har departementet valgt en annen utforming av straffebudet enn det som var foreslått i høringsnotatet.

Departementet er ikke enig med høringsinstanser som hevder at det nye straffebudet kriminaliserer den onde viljen alene eller at straffebudet rammer vanlige og legitime handlinger. Verken skyldkravet eller den objektive gjerningsbeskrivelsen kan ses separat. Det er handlingen sett i sammenheng med skyldkravet som skaper fare for overgrep, og som gjør den straffverdig. En slik tilnærming er heller ikke ukjent ellers i strafferetten. Det alminnelige forsøksansvaret hviler nettopp på en slik betraktning. Den enkelte handling som forsøksansvaret rammer, kan objektivt sett være helt vanlig og legitim. Det er gjerningspersonens subjektive forhold, forsettet om å fullbyrde et lovbrudd, som gjør handlingen straffverdig. Et eksempel på et straffebud som bygger på samme betraktning er straffeloven § 161. Bestemmelsen retter seg mot handlinger som kan være helt legitime når de skjer uten hensikt om å begå en forbrytelse. Gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 161 lyder slik:

«Med fengsel inntil 6 år straffes den som i den hensikt å begå en forbrytelse, anskaffer, tilvirker eller oppbevarer

- a) skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff, eller
- b) særlig utstyr for å tilvirke eller anvende slike gjenstander.»

Departementet antar at de fleste vil mene at det er straffverdig om en voksen person møter et barn som vedkommende har bestemt seg for å forgripe seg på. Det å reise for å møte barnet innebærer da en klar fare for overgrep, som gjør handlingen straffverdig. I tilfeller der den voksnes plan har kommet til uttrykk, for eksempel overfor en kamerat, ligger det godt til rette for straff. Det samme gjelder etter departementets syn i tilfeller der tiltaltes forsett ikke har kommet like eksplisitt til uttrykk, men vedkommendes forsett på andre måter likevel kan bevises utover enhver rimelig tvil.

Enkelte høringsinstanser har reist spørsmål om hvordan man skal bevise at tiltalte hadde forsett om å begå et overgrep. Dette er en generell problemstilling i strafferetten, som ikke er særegen for forslaget til nytt straffebud. For eksempel er det et grunnleggende vilkår for forsøksansvaret etter straffeloven § 49 at gjerningspersonen har tenkt å fullbyrde lovbruddet. Hvis vedkommende ikke har slikt forsett, er forsøksansvar utelukket, også om det er foretatt handlinger som objektivt sett kan legge til rette for et lovbrudd.

Tiltaltes tanker eller overveielser er ikke gjenstand for direkte observasjon eller bevisførsel. Man er derfor henvist til å trekke slutninger fra ytre observerbare trekk ved handlingen. For eksempel kan det avtalte møtestedet, relasjonen mellom partene, aldersforskjellen mellom dem, hvordan de har kommet i kontakt med hverandre og innholdet i den forutgående kommunikasjonen, fortelle noe om tiltaltes subjektive forhold.

Medietilsynet viser i sin høringsuttalelse til at internasjonal forskning tilsier at barna i de aller fleste tilfeller hvor et bekjentskap via internett har resultert i overgrep, har vært klar over når de reiste til møtet at den andre personen ønsket å ha sex med dem.

Her som ellers gjelder at dersom det er tvil om forsettet, må resultatet bli frifinnelse. Det avgjørende er ikke tiltaltes evne eller mulighet til å føre bevis for sin uskyld, men om påtalemyndigheten kan bevise vedkommendes skyld.

Departementet er enig i at håndhevingen av straffebudet kan være ressurskrevende. Til en viss grad vil det nye straffebudet også være bedre egnet til å gå grundig inn i enkelte saker

fremfor til en mer generell overvåking eller kontroll av nettet. Det antas imidlertid at man vil kunne oppnå en tydelig preventiv effekt allerede etter ganske få saker. Hvilke etterforskningsmetoder som politi og påtalemyndighet bør kunne anvende, er behandlet i punkt 3.13 nedenfor.

Flere høringsinstanser har påpekt behovet for andre tiltak i tillegg til et straffebud for å forebygge internettrelaterte overgrep. Departementet er enig i at det er behov for en flerhet av tiltak på området. Opplæring i og bevisstgjøring av barn og foreldre om trygg bruk av internett og elektronisk kommunikasjon er meget sentralt. Det samme er forebyggende tiltak som tilbydere av internett og ansvarlige for pratekanaler og lignende selv kan iverksette. Departementet opprettet sommeren 2006 en arbeidsgruppe under ledelse av direktør Grete Faremo, som blant annet skal se på slike spørsmål. Regjeringen planlegger også en informasjonskampanje rettet mot barn og foreldre med fokus på forebygging av internettrelaterte overgrep.

3.5 Generelt om utforming av den objektive gjerningsbeskrivelse

3.5.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Departementet foreslo i høringsnotatet følgende tre alternative utforminger av den objektive gjerningsbeskrivelsen:

- Alternativ 1: «Den som møter et barn under 16 år som vedkommende tidligere har hatt kontakt med ved minst to anledninger, og som ved møtet har forsett om å begå et lovbrudd som nevnt i §§ 195, 196, § 200 annet ledd eller § 201 bokstav c, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.»
- Alternativ 2: «Den som under omstendigheter som leder mot et lovbrudd som nevnt i §§ 195, 196, § 200 annet ledd eller § 201 bokstav c, møter et barn under 16 år som vedkommende tidligere har hatt kontakt med ved minst to ganger, og som ved møtet har forsett om å begå et slikt lovbrudd, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.»
- Alternativ 3: «Den som forbereder et lovbrudd som nevnt i §§ 195, 196, § 200 annet ledd eller § 201 bokstav c og som møter et barn under 16 år som vedkommende tidligere har hatt kontakt med ved minst to anledninger, og som ved møtet har forsett om å begå et lovbrudd som nevnt, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.»

Alternativene var ikke ment å ha avvikende reelt innhold. Forskjellen mellom dem gjaldt hvilke aspekter ved handlingen som burde inntas i den objektive gjerningsbeskrivelsen.

Høringsinstansene har gjennomgående vært mest positive til modellen i alternativ 1. Det gjelder *Forsvarsdepartementet, Agder statsadvokatembeter, Trondheim tingrett, Det nasjonale statsadvokatembetet, Hedmark og Oppland statsadvokatembeter, Politidirektoratet, KRIPOS, Oslo politidistrikt, Barneombudet, BarneVakten, Familie og Medier, Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening, Redd Barna, Røde Kors, Sosial- og helsedirektoratet og Stiftelsen Fellesskap Mot Seksuelle Overgrep.*

Oslo statsadvokatembeter har i utgangspunktet gått imot innføringen av en ny straffebestemmelse, men mener subsidiært at alternativ 1 er å foretrekke fremfor de øvrige.

Flere høringsinstanser har bemerket at alternativ 2 og 3 inneholder momenter som øker risikoen for omgørelser eller som begrenser straffebudets rekkevidde på en uheldig måte. For eksempel skriver *Agder statsadvokatembeter*:

«En mener at en bør være tilbakeholden med å oppregne objektive kriterier i lovteksten slik at man ved å konstatere at disse er overtrådt, dermed lettere kan fastslå et forsett. Dette vil kunne føre til uforutsette innskrenkninger i bestemmelsens anvendelsesområde og ikke fange opp den kreativiteten som ofte viser seg når en voksen person vil begå overgrep.»

Tilleggsvilkårene kan også føre til vanskelige bevisemaer.

Følgende høringsinstanser har støttet alternativ 2: *Domstoladministrasjonen, Telemark politidistrikt, Norges Kvinne- og Familieforbund, Norsk Kri-sesenterforbund, Støttesenter mot seksuelle overgrep, Agder, Voldtekstmottaket ved Akershus Universitets-sykehus.*

Den Norske Advokatforening har gått imot innføringen av et nytt straffebud, men mener subsidiært at alternativ 2 er å foretrekke fremfor de øvrige modellene.

Hordaland politidistrikt har støttet alternativ 3.

Enkelte høringsinstanser synes å ha lagt til grunn at straffansvaret inntrådte på forskjellige tidspunkt etter de tre alternativene, og at noen utforminger dermed medfører et strengere straffansvar enn andre. For noen høringsinstanser synes denne oppfatningen å være utslagsgivende for valg av alternativ.

Advokat John Christian Elden foreslo i sitt innlegg på det nordiske seminaret 10. mars 2006 følgende utforming av et nytt straffebud:

«Den som i hensikt å begå en overtredelse nevnt i straffeloven kapittel 19, ved gjentatte anledninger er i kontakt med et barn under 16 år straffes ved ...

Straffen kan falle bort dersom partene er jevnbyrdige i alder og utvikling.»

Stines Sofies stiftelse mener Eldens modell er å foretrekke fremfor departementets alternativer.

KRIPOS og *Politidirektoratet* støtter modellen i alternativ 1 i departementets forslag, men har foreslått en alternativ ordlyd som minner om Eldens forslag. Etter deres forslag vil straffebudet også omfatte selve kontaktetableringen.

Riksadvokaten har foreslått et straffebud med en gjerningsbeskrivelse som bare omfatter selve kontaktetableringen.

For en nærmere omtale av forslagene fra KRIPOS, Politidirektoratet og riksadvokaten, se nærmere punkt 3.6.2 nedenfor.

3.5.2 Departementets vurdering

På bakgrunn av høringen har departementet valgt å bygge videre på modellen i alternativ 1 i høringsnotatet. Utgangspunktet bør selvfølgelig være at den objektive gjerningsbeskrivelsen utformes slik at den skiller den straffbare handlingen klart fra vanlige og legitime handlinger. Dette hensynet må samtidig veies mot risikoen for omgåelser dersom straffebudet gjøres for kasuistisk eller unødig vanskeliggjør bevisemaet. Når den objektive gjerningsbeskrivelsen ses i sammenheng med skyldkravet, mener departementet det er klart at straffebudet ikke rammer vanlige eller hverdagslige handlinger, jf. foran i punkt 3.4.2.

3.6 På hvilket tidspunkt bør straffansvaret inntre?

3.6.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

I høringsnotatet drøftet departementet på hvilket stadium i handlingsrekken frem mot et overgrep at straffansvar bør inntre. I den engelske bestemmelsen inntreffer straffansvaret når den voksne møter eller reiser for å møte barnet. Departementet pekte i høringsnotatet på at det gjennomgående vil være en markert forskjell i straffverdighet mellom det å reise for å møte et barn og det å gi seg til kjenne og ta kontakt med barnet på møtestedet. Ved å ta kontakt med barnet har personen overskredet psykologiske grenser i forhold til oppdagelsesrisiko og gjennomføringsvilje. Departemen-

tet antok at det også kunne være bevismessige vanskeligheter med å la straffansvaret inntre tidligere. Forslagene i høringsnotatet bygget derfor på at straffansvar burde inntre når den voksne møter barnet, men departementet ba spesifikt om høringsinstansenes syn på om straffansvar bør inntre på et tidligere tidspunkt.

De høringsinstansene som har uttalt seg spesielt om når straffansvar bør inntre, mener alle – bortsett fra *Den Norske Advokatforening* og *Hordaland politidistrikt* – at straffansvar bør inntre før den voksne møter barnet. Dette gjelder: *Trondheim tingrett*, *Hadeland* og *Land tingrett*, *Domstoladministrasjonen*, *riksadvokaten*, *Agder statsadvokatembeter*, *Det nasjonale statsadvokatembetet*, *Politidirektoratet*, *Oslo politidistrikt*, *Telemark politidistrikt*, *KRIPOS*, *Barneombudet*, *Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening*, *Norges Kvinne- og Familieforbund*, *Norsk Krisesenterforbund*, *Politiets fellesforbund*, *Redd Barna*, *Røde Kors*, *Stiftelsen Fellesskap Mot Seksuelle Overgrep*, *Stine Sofies stiftelse*, *Støttesenter mot seksuelle overgrep*, *Agder og Voldtektsmottaket ved Akershus universitetssykehus*.

Flere av høringsinstansene mener straffebudet vil bli lite effektivt dersom det bare skal ramme tilfeller der den voksne faktisk møter barnet. Det trekkes også frem at et slikt straffebud vil være av liten praktisk nytte i tillegg til reglene om forsøk. Dersom straffebudet skal tilføre noe reelt nytt, bør straffansvar inntre tidligere. Mange høringsinstanser viser videre til at det vil være en stor fordel for barnet om politiet kan gripe inn før møtet blir gjennomført. For eksempel uttaler *Det nasjonale statsadvokatembetet*:

«Forbrytelsen bør være fullbyrdet i det vedkommende starter reisen for å møte barnet, slik som markert i den engelske bestemmelsens pkt.(ii) i (1), (a). Det er dette som bør være kjernen i den nye lovbestemmelsen. Hvis fullbyrdelsestidspunktet fastsettes til møtetidspunktet, vil dette legge til rette for meget problematiske situasjoner. Griper politiet inn i forkant vil vilkåret i straffebudet ikke være oppfylt og vedkommende vil gå fri for straffansvar (med forbehold om forsøk). Samtidig vil det for politiet gjennomgående være uetisk å vite om et slikt møte, for deretter å la det bli gjennomført før de griper inn. Man kan ikke med åpne øyne utsette et barn for den påkjenning et slikt møte vil være. Det må av hensyn til barnet være mulig for politiet å kunne gripe inn før selv møtet blir gjennomført. Et fullbyrdelsestidspunkt ved selve møtet, vil også vanskeliggjøre mulighetene for å straffeforfølge i de saker der politiet infiltrerer.»

Barneombudet uttaler:

«Barneombudet vil understreke at det er viktig at ordet 'møter' tolkes vidt slik at det ikke stilles et krav om at personen fysisk må møtes barnet. Det vil være meget uheldig dersom en forutsetning for straffansvar blir at barnet må benyttes som 'lokkedue' for å få pågrepet vedkommende. Ombudet er også skeptisk til en løsning der straffansvar inntreffer først i de situasjoner der vedkommende er kommet frem til møteplassen. Det vil være enkelt å skjule seg fram til vedkommende er sikker på at barnet er på plass. Barneombudet mener derfor det bør være mulig å pågripe personen allerede når vedkommende er på vei til møteplassen.»

Hedmark og Oppland statsadvokatembeter har foreslått en mellomløsning. Fra uttalelsen gjengis:

«For at den forberedende handlingen skal være straffbar bør denne etter vårt syn, ha manifestert seg ved at gjerningsmannen har kommet frem til møtestedet. For å skåne barnet fra å stå ansikt til ansikt med gjerningsmannen, bør det derimot ikke kreves at møtet faktisk finner sted. En antar videre at det vil kunne være en belastning for barnet å måtte ta aktivt del når politiet skal avdekke et eventuelt straffbart forhold.»

Redd Barna peker på at straffebudet også må fange opp situasjoner der det er barnet, og ikke gjerningspersonen, som skal reise.

Den Norske Advokatforening mener det vil medføre store bevismessige vanskeligheter med å la straffansvar inntre før møtet finner sted. Dette synes også å være standpunktet til *Hordaland politidistrikt*, men politidistriktet legger samtidig til grunn at det å reise for å møte barnet kan omfattes av forsøksansvaret til straffebudet.

Agder statsadvokatembeter mener at straffansvar bør inntre når reisen er begynt, og uttaler:

«Det er all grunn til å reise spørsmål ved en voksens hensikt og mål med å treffe et barn det har møtt gjennom nettet – bak ryggen på barnets foresatte. Selv om gjerningspersonen ikke tidligere er domfelt eller har vært under etterforskning for seksuelle overgrep mot barn, vil det påfallende i situasjonen, gjerningspersonens forklaring og barnets oppfatning av hvem det skulle møte og hva som eventuelt skulle skje på møtet, kunne være bevisstemaer rundt gjerningsmannens handling og hensikt.»

Ingen av høringsinstansene har gått inn for at gjerningsbeskrivelsen skal inneholde et krav om at kontakten eller møtet skal skje uten samtykke fra foreldrene. Barnet har like stort behov for beskyt-

telse uavhengig av foreldrenes samtykke. Hvorvidt møtet skjer uten foreldrenes kunnskap, kan likevel, som Agder statsadvokatembeter påpeker, være et moment i vurderingen av tiltaltes forsett.

3.6.2 Forslag om nytt straffebud som rammer selve kontaktetableringen

Enkelte høringsinstanser har reist spørsmål om straffebudet bør rette seg mot selve kontakten som skjer på internett i stedet for, eller i tillegg til, at straffansvaret knytter seg til et fysisk møte.

KRIPOS foreslår en alternativ gjerningsbeskrivelse som lyder slik:

«Den som er i kontakt med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå et lovbrudd som nevnt i §§ 195, 196, § 200 annet ledd eller § 201 bokstav c ...»

Forslaget fra *KRIPOS* er, slik departementet forstår det, ment å dekke både kontaktetableringen og et eventuelt senere møte. Fra uttalelsen gjengis:

«Av de tre alternative forslag til lovtekst som er fremlagt, vil vi foretrekke alternativ 1. Vi mener imidlertid at vilkårene om at det skal foretas et fysisk møte, og at det minimum må ha vært kontakt to ganger tidligere, bør utgå. Det er mulig å begå de aktuelle overgrep uten fysisk å møtes, f.eks. ved å lokke, presse eller tvinge noen til å utføre seksuelle handlinger via web kamera, og etter vår oppfatning er karakteren av kontakten viktigere enn antallet ganger.»

Riksadvokaten mener et nytt straffebud utelukkende bør rette seg mot selve kontaktetableringen som skjer gjennom elektronisk kommunikasjon og har foreslått et straffebud med følgende ordlyd:

«Den som via telefoner, datamaskiner eller andre anlegg for elektronisk kommunikasjon fordekt tar kontakt med et ukjent barn under 16 år med forsett om å begå et lovbrudd som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.»

Riksadvokaten mener det må være et prinsipielt utgangspunkt at den objektive gjerningsbeskrivelsen er utformet slik at den skiller den straffbare handlingen fra vanlige legitime handlinger. Det fremholdes som en svakhet ved departementets forslag at handlingen som er beskrevet er helt vanlig og legitim, og at straffbarheten utelukkende beror på skyldkravet. Fra riksadvokatens uttalelse gjengis:

«Det riktige utgangspunktet er følgelig etter vårt syn at 'grooming' er en virksomhet som i

seg selv er klanderverdig og som utsetter barn for alvorlig fare for seksuelle overgrep. Aktiviteter grunner til at voksne etablerer kontakt og tillitsforhold til ukjent barn via Internett er ikke umiddelbart lett å få øye på, særlig hvis det skjer anonymt. Gjennomgående vil slik kontakt være uakseptabel atferd som klart skiller seg fra vanlige og legitime handlinger. Avtaler den voksne også et skjult møte med barnet, vil man som regel være langt utenfor det alminnelige handlingsmønster. Det er intet som tilsier at slik atferd har en beskyttelsesverdig interesse.»

3.6.3 Departementets vurdering

3.6.3.1 Generelt

Et typisk hendelsesforløp i saker som begynner med kontakt på internett, er at kontakten begynner på et åpent forum på internett, for eksempel i en pratekanal (chat). Gjerningspersonen vil deretter forsøke å få kontakten over til lukkede fora hvor kontakten skjer direkte mellom partene, for eksempel på e-post eller helst kontakt i sanntid, for eksempel gjennom en meldingstjeneste på internett, for eksempel MSN Web Messenger. Noen vil kanskje også utvide kontakten til å sende bilder eller til å bruke web-kamera under samtalen. På et stadium vil gjerningspersonen kanskje be om mobiltelefonnummeret til barnet, slik at kontakten kan skje via tekstmeldinger eller telefonsamtaler. Siste trinn i kontakten er gjerne å legge til rette for et fysisk møte. Overgangen mellom de forskjellige kontakttrinnene kan skje raskt, og kanskje slik at man hopper over enkelte trinn og går rett på å forsøke å få til et fysisk møte. Andre ganger kan det gå lang tid mellom hver overgang.

Det er liten tvil om at faren for overgrep har inntrådt dersom det kommer til et fysisk møte, og gjerningspersonen har forsett om å begå et seksuelt overgrep mot barnet. Spørsmålet er på hvilket tidspunkt i handlingsrekken at straffansvar skal inntrer. Riksadvokatens forslag og departementets forslag i høringsnotatet kan sies å representere ytterpunkter på en skala over mulige tidspunkter.

På bakgrunn av høringen har departementet valgt et annet tidspunkt for straffansvarets inntreden enn opprinnelig foreslått. I vurderingen av når straffansvar bør inntrer, har departementet lagt vekt på flere hensyn. Et sentralt moment er handlingens straffverdighet, herunder hvor nærliggende fare for overgrep som handlingen innebærer. Faren for overgrep er størst jo nærmere i tid og ytre omstendigheter man kommer til en situasjon hvor overgrep kan begås. Jo fjernere handlingen er

fra en slik situasjon, desto større mulighet er det for at et overgrep til tross for et opprinnelig fullbyrdesforsett, likevel ikke begås. Det kan tenkes at personen ombestemmer seg på grunn av moralske kvaler eller praktiske hindringer eller faren for å bli oppdaget. Departementet har også lagt vekt på bevismessige hensyn og praktiske håndhevingsmuligheter. Straffansvar bør ikke inntrer på et tidspunkt hvor det gjennomgående vil være vanskelig å bevise gjerningspersonens forsett. Straffebudet må også legge til rette for at håndhevingen kan skje uten å utsette barnet for økt belastning. Utformingen av et straffebud må videre ta høyde for problemstillinger knyttet til jurisdiksjon i forhold til handlinger begått gjennom elektronisk kommunikasjon. De nevnte momentene kan trekke i forskjellige retninger.

Etter en samlet vurdering har departementet falt ned på en løsning som kan ses som en mellomløsning i forhold til riksadvokatens forslag og forslaget i høringsnotatet. Etter departementets syn bør ikke straffansvar være betinget av at gjerningspersonen faktisk møter barnet. Departementet er enig i at et slikt krav vil kunne svekke straffebudets effektivitet og vil kunne medføre økt belastning for barnet og etiske dilemmaer for politiet. Samtidig fastholder departementet at straffansvaret først bør inntrer når gjerningspersonens forsett om å møte barnet tydelig har manifestert seg i vedkommendes handlinger. Departementet er altså ikke enig i at straffebudet bør rette seg mot selve kontaktetableringen jf. nærmere nedenfor.

3.6.3.2 Bør selve kontaktetableringen være straffbar?

I tråd med redegjørelsen under punkt 3.6.3.1 mener departementet at det vil være for tidlig i en tenkt handlingsrekke frem mot et overgrep om straffansvaret skulle inntrer allerede ved kontaktetableringen. Å ta kontakt med en mindreårig er en handling som i tid og karakter skiller seg vesentlig fra det å etablere en situasjon hvor et fysisk overgrep kan begås. Særlig gjelder dette dersom kontaktetableringen skjer ved bruk av kommunikasjonsmidler som gjør at den mindreårige og den voksne ikke har fysisk kontakt.

Som KRIPOS påpeker i sin høringsuttalelse, kan overgrep skje også via elektronisk kommunikasjon, for eksempel ved at en voksen person forlede en mindreårig til å posere foran web-kamera eller sende bilder av seg selv med MMS (multimediamelding) over mobiltelefonen. Slike handlinger vil imidlertid være straffbare etter straffeloven § 200 annet ledd annet punktum. Dette klargjøres

ytterligere ved departementets forslag til presisering i straffeloven § 201. Utover slike tilfeller vil faren for overgrep særlig være fremtredende når kontakten går over fra internett eller lignende, til et fysisk møte. Departementet mener at det er en kvalifisert forskjell i straffverdighet mellom det å etablere kontakt med noen for eksempel over internett (som også kan være helt legitimt) og det å legge til rette for et fysisk møte.

Departementet er enig med riksadvokaten i at det at en voksen person tar kontakt med fremmede barn på en fordekt måte, ofte vil kunne gjøre at handlingen fremstår som påfallende og dermed vil kunne indikere en uhederlig hensikt. Departementet er imidlertid ikke enig i at disse momentene bør inntas som vilkår i den objektive gjerningsbeskrivelsen. De nevnte momentene synes ikke i seg selv å skille den straffbare handlingen fra legitime handlinger. I stedet vil de kunne begrense rekkevidden av straffebudet på en uheldig måte.

Det kan etter departementets oppfatning være aktverdige grunner til at voksne etablerer kontakt med ukjente barn via internett. Enkelte sider ved ny elektronisk kommunikasjon kan gjøre det mer naturlig med kontakt på tvers av aldersgrenser. For eksempel kan man tenke seg at voksne og ungdom kan dele interesse for dataspill eller sportsklubber, og at de lett kan komme i kontakt over internett i forbindelse med en slik interesse. I mindre grad enn i den virkelige verden behøver det å være noe påfallende med en slik kontakt. En mann på 30 år kan for eksempel spille sjakk på nettet der også dyktige barn og ungdom deltar. Derimot vil det være mer påfallende om den samme 30-åringen bruker nettvennskapet med en 12-åring til å avtale et møte – særlig hvis dette skal skje uten at foreldrene vet det osv.

Det er også helt alminnelig å opptre med kallenavn eller alias ved kontakt for eksempel i pratekanaler på internett. I de aller fleste tilfeller vil også dette være å foretrekke siden det å opptre under fullt navn på internett kan skape en risiko for misbruk av personopplysninger og mulighet for direkte oppsøking fra fremmede personer eller andre ubehageligheter. Det å opptre i en pratekanal som «ung_og_sjarmerende» er ikke i seg selv en kritikkverdig handling, selv om det skulle vise seg at man verken er ung eller sjarmerende. Om en gjerningsperson presenterer seg med reell identitet og alder og gir direkte uttrykk for hva vedkommende ønsker, kan dessuten dette være vel så straffverdig som å ta kontakt under et alias eller med fiktiv identitet.

Departementet er likevel enig med riksadvokaten i at det ofte kan være påfallende om voksne

mennesker etablerer kontakt med barn uten at det fra før eksisterer noen naturlig relasjon mellom dem. Dette gjelder imidlertid uavhengig av om kontakten skjer fysisk (fremmed mann tar kontakt med barn på gaten) eller ved bruk av ny kommunikasjon. Det er likevel ingen som har foreslått at det skal være straffbart for voksne fysisk å ta kontakt med ukjente barn, selv om de på dette tidspunktet kan ha dårlige hensikter. Det er først hvis den fremmede voksne forsøker å få med seg barnet til et annet sted, at det kan være tale om straffansvar.

For øvrig mener departementet at straffebudet ikke bør beholdes tilfeller der den voksne og barnet i utgangspunktet er helt fremmede for hverandre. Også der barnet og den voksne kjenner hverandre fra før, kan forholdene ligge til rette for et straffansvar som foreslått.

Departementet ser at forslagene fra riksadvokaten og KRIPOS i en viss utstrekning vil være lettere å håndheve siden politiet kan konsentrere seg om den atferden som skjer gjennom elektronisk kommunikasjon. Også en effektiv håndheving av forslagene fra riksadvokaten og KRIPOS forutsetter imidlertid samarbeid med publikum og fornærmede og drivere av pratekanaler på internett. Et forslag som rammer selve kontakten på internett vil dessuten gjennomgående reise mer kompliserte jurisdiksjonsspørsmål enn om straffansvaret knytter seg til et fysisk møtested. Hvis nettstedet ikke har åpenbar tilknytning til Norge, for eksempel ved at samtalerne skjer på norsk, vil det være vanskelig å vite hvilke personer eller handlinger som har tilknytning til norske forhold.

Departementet antar at bransjeinitierte og -regulerte tiltak for å forebygge internett-relaterte overgrep mot barn vil kunne ivareta noen av funksjonene som forslagene fra riksadvokaten og KRIPOS tar sikte på. Som nevnt tidligere er arbeidsgruppen ledet av Grete Faremo blant annet gitt mandat til å gå i dialog med bransjen om slike tiltak.

3.6.3.3 Nytt skjæringstidspunkt

Departementet mener at gode grunner taler for at straffansvar bør inntre når den voksne har kommet frem til møtestedet, slik Hedmark og Oppland statsadvokatembeter har foreslått. På dette tidspunktet har den voksne vist vilje til å gjennomføre møtet med barnet. Dette gjelder uavhengig av om barnet møter eller ikke.

Som Barneombudet har påpekt, kan det tenkes at enkelte vil vente i nærheten av møtestedet for å se om barnet møter opp. Slike situasjoner kunne i utgangspunktet fanges opp av forsøksansvaret, jf.

straffeloven § 49. For å unngå spørsmål om straffriende tilbaketreden, mener departementet at straffebudet bør ramme også når den voksne har plassert seg slik at vedkommende har oversikt over møtestedet.

Departementet legger til grunn at det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven § 49 vil gjelde også for det nye straffebudet i straffeloven § 201 a. Det betyr at straffansvar kan inntre også før gjerningspersonen har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas, såfremt vilkårene i straffeloven § 49 er oppfylt. Etter omstendighetene kan forsøksansvar inntre allerede på tidspunktet for kontaktetablering, slik riksadvokaten og KRIPOS tar til ordet for. Et grunnvilkår for forsøksstraff er at man finner bevisst at tiltalte ønsket å gjennomføre handlingen som straffebudet retter seg mot. I dette tilfellet må tiltalte på forsøksstadiet ha forsett om å møte opp til avtalt tid og sted for å treffe barnet og forsett om å begå en handling som nevnt i straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd. Så lenge tiltalte ikke har kommet frem til møtestedet eller et sted der møtestedet kan iakttas, kan straffansvaret bortfalle dersom vedkommende av egen fri vilje bestemmer seg for å la være å møte opp, jf. straffeloven § 50.

I høringsnotatet la departementet til grunn at bestemmelsen ikke burde utformes slik at den forutsetter en forutgående *avtale* mellom den voksne personen og barnet om å møtes. Departementet mente det avgjørende måtte være at de møtes, og at dette skjer forsettlig fra den voksne personen. Bare Telemark politidistrikt og Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening kommenterte dette direkte i høringen, og de støttet departementets oppfatning i høringsnotatet om at lovteksten ikke burde inneholde et krav om noen avtale. Etter en nærmere vurdering ser departementet dette likevel noe annerledes nå. Når straffansvar skal inntre ved at den voksne kommer frem til møtestedet, forutsetter dette en avtale om møtested og møtetid. Tilfeller der den voksne uanmeldt møter opp utenfor skolen, fritidsklubben eller lignende, vil etter dette falle utenfor bestemmelsens anvendelsesområde. Avtalebegrepet må imidlertid ikke tolkes snevert. Etter omstendighetene kan en slik avtale være svært uformell og gå ut på en forståelse om å prøve å møtes i et område i et visst tidsrom. Hvis den voksne har fått barnet til å oppgi hvor det skal finne seg på et bestemt tidspunkt, kan omstendighetene i enkelte tilfeller være slik at et møte gjennom dette anses avtalt. En avtale i den forstand det her gjelder, kan foreligge selv om barnet ikke har oppfattet avtalen som bindende for seg.

Som Redd Barna har pekt på, kan det være at møtet skal finne sted hos den voksne, slik at det er barnet som skal reise. Departementet mener at også slike tilfeller skal være omfattet av bestemmelsen. Hvis den voksne befinner seg i sitt hjem eller annet avtalt sted på det avtalte møtetidspunkt, vil den voksne anses for å ha kommet frem til møtetidspunktet. Dersom den voksne skulle ombestemme seg, må vedkommende aktivt avlyse avtalen for at straffansvar ikke skal oppstå. Tilfeller der et møte skal finne sted i den voksnes hjem eller på et annet sted utenfor den offentlige sfære, vil etter omstendighetene også kunne vurderes som ordinært forsøk på seksuelle overgrep etter straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd jf. § 49.

3.7 Kravet til forutgående kontakt

3.7.1 Hvor omfattende kontakt (kvantitative krav)?

3.7.1.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Den engelske bestemmelsen krever at den voksne tidligere har hatt kontakt med barnet ved minst to anledninger. Bakgrunnen for kravet om gjentatt kontakt var et ønske om å avgrense mot personer som handlet på impuls eller et enkeltstående innfall. Kravet om tidligere kontakt to ganger var utarbeidet i samråd med blant annet The paedophile unit i Scotland Yard, jf. Redd Barnas rapport 2004 om barn som møter over griper på internett, side 27.

Departementet mente i høringsnotatet at det må stilles krav til forutgående kontakt mellom den voksne og barnet, men uttrykte tvil om lovteksten burde være like spesifikk som den engelske, eller om en mer generell formulering var å foretrekke. Utkastene til lovtekst inneholdt et krav om to tilfeller av forutgående kontakt mellom den voksne og barnet.

Hadeland og Land tingrett og *Røde Kors* mener lovteksten bør inneholde et krav om minst to forutgående kontaktilfeller. *Den Norske Advokatforening* er prinsipalt imot innføringen av et nytt straffebud som foreslått, men mener subsidiært at straffebudet må inneholde et krav om to tidligere kontaktilfeller.

Det nasjonale statsadvokatembetet, *KRIPOS*, *BarneVakten*, *Familie og Medier* og *Støttesenter mot seksuelle overgrep*, *Agder* mener lovteksten ikke bør inneholde et slikt krav.

Det nasjonale statsadvokatembetet uttaler:

«Det sentrale må være innholdet (kvalitativt) i kontakten og allerede ved første kontakt kan dette klart fremkomme. I de tre forslagene oppstilles det etter engelsk modell krav om minst to kontakter i forkant av møtet. Dette skal angivelig utelukke de som handler på impuls. Dette kan ha noe for seg hvis man formulerer straffebudet slik at ansvar inntreffer allerede ved kontakten. Men hvis det i tillegg blir et vilkår for straff at møtet finner sted, så kan kravet om minst to forutgående kontakter virke støtende. Man kan da tenke seg muligheten at en voksen og barn avtales å møtes og at kontakten har et tydelig seksuelt preg. Møtet gjennomføres, men politiet griper inn med det samme. Selv om det her er skapt en helt klar faresituasjon for overgrep, kan den voksne ikke straffes (med mindre han faller innenfor forsøk på fullbyrdet seksualforbrytelse) fordi det i forkant bare har vært en enkeltstående kontakt. Dette er uheldig.»

Nordland statsadvokatembeter er i utgangspunktet imot innføringen av et nytt straffebud, men mener subsidiært at det ikke bør oppstilles et krav om tidligere kontakt ved minst to anledninger som et objektivt straffbarhetsvilkår.

Politidirektoratet synes å innta en slags mellomposisjon:

«Som departementet fremhever, er det gode grunner for å stille krav til forutgående kontakt mellom den voksne og barnet (for eksempel 'gjentatte ganger tidligere' eller 'minst to ganger') blant annet for å avgrense mot personer som handlet på impuls eller et enkeltstående innfall.

...

Samtidig vil vi påpeke at det ikke kan utelukkes at det kan være situasjoner hvor politiet bør gripe inn ved første kontakt, eksempelvis der en overgriper avtaler møte med barnet allerede ved første henvendelse, og reiser for å møte barnet. Ved bruk av internett kan man sende henvendelser til et stort antall mottakere, eksempelvis: en gjerningsmann kontakter 1000 barn, 999 avslår, mens ett barn reiser for å møte gjerningsmannen. Spørsmålet er om det ikke også i noen tilfeller bør være straffbart å reise og møte barnet når hensikten er å begå seksuelle overgrep, selv om avtale om møte skjedde etter første henvendelse til det aktuelle barnet, jf nedenfor under punkt 4.2.1.3. Der som personen tidligere gjentatte ganger har kontaktet andre barn, eller eksempelvis har benyttet masseutsendelser på nettet, kan det være at dette bør omfattes av straffebestemmelsen selv om møtet med det aktuelle barnet skjer etter første henvendelse. Vi antar at i tilfel-

ler der det enten tidligere har vært kontakt med andre barn, masseutsendelse av henvendelser eller at kontakten er av seksuell karakter, vil kunne avgrenses mot personer som handler på impuls eller som et enkeltstående innfall.»

3.7.1.2 Departementets vurdering

Departementet har etter høringen kommet til at det ikke bør stilles krav om forutgående kontakt et bestemt antall ganger. Straffverdigheten av handlingen er ikke nødvendigvis knyttet til hvor lenge den forutgående kontakten har pågått. Et spesifikt krav om antall forutgående kommunikasjoner vil dessuten kunne medføre uheldige omgørelser av straffebudet. For eksempel kan et slikt krav medføre at potensielle overgripere innretter seg etter straffebudet og forsøker å få til et møte med barnet allerede ved første gangs kontakt, og dersom det ikke lykkes, simpelthen går videre til andre barn. Departementet er enig med Det nasjonale statsadvokatembetet i at det ville være lite rimelig om personen ikke kunne straffes dersom denne ene kontakten førte til et møte. Gjennom elektronisk kommunikasjon er det lett å nå et stort antall personer gjennom liten innsats. Til illustrasjon nevner KRIPOS i sin høringsuttalelse et tilfelle fra Moss hvor en mann ble dømt for overgrep mot 10 jenter etter å ha kommet i kontakt med dem via internett og mobiltelefon. Etterforskningen viste at han hadde vært i kontakt med minst 300 jenter via internett, men at han var blitt avvist av de 290 andre som han ikke hadde begått overgrep mot.

I tillegg kan det være tvilsomt hva som skal regnes som ett kontakttilfelle, slik også riksadvokaten og BarneVakten påpeker i sine høringsuttalelser. Skal for eksempel en kontakt som begynner på en felles-chat og deretter går over til samtale på MSN eller tekstmeldinger regnes som ett sammenhengende kontakttilfelle – eller ville man si at hvert enkelt medium eller hver tekstmelding regnes som separate kontakttilfeller? Slike tvilsspørsmål unngås ved ikke å stille krav om et bestemt antall forutgående kommunikasjoner.

Som nevnt foran i punkt 3.6.3.3 foreslår departementet at det i straffebudet vises til en forutgående avtale mellom den voksne og barnet. I henvisningen til en slik avtale ligger implisitt et krav om forutgående kontakt. Det er ikke nødvendig å kvantifisere eller kvalifisere denne forutgående kontakten. Formen for, og innholdet i den forutgående kontakten kan være sentrale momenter i vurderingen av tiltaltes forsett.

3.7.2 Hva slags kontakt (kvalitative krav)?

3.7.2.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Departementet la i høringsnotatet til grunn at forslaget var teknologinøytralt, slik at det rammet også forutgående kontakt som skjer på annen måte enn ved elektronisk kommunikasjon, for eksempel ved kontakt på lekeplassen.

I høringsnotatet drøftet departementet også om det bør stilles kvalitative krav til innholdet i den forutgående kontakten, for eksempel at den rammes av straffeloven § 201 bokstav c – seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd foretatt overfor en person under 16 år. Departementet viste til at et slikt krav ville kunne gjøre bestemmelsen mer målrettet og lette bevisførselen om tiltaltes forsett om å begå seksuelle overgrep. På den annen side ville et slikt krav gjøre beskyttelsen av barna mindre effektiv. Det ville være nødvendig å skaffe bevis for at den tidligere kontakten har vært av seksuell karakter og at tiltalte på det tidspunktet var klar over fornærmedes alder. I mange saker vil det dessuten være slik at den voksne opparbeider tillit hos barnet nettopp ved å avstå fra seksuelle temaer. I det britiske parlamentet ble et slikt krav diskutert, men forkastet, jf. Redd Barnas rapport 2004 om barn som møter overgriper på internett, side 26-27. Departementet falt i høringsnotatet ned på ikke å stille særskilte krav til innholdet den forutgående kontakten, men ba om høringsinstansenes syn på spørsmålet.

Bare *riksadvokaten* synes å mene at bestemmelsen bør begrenses til kommunikasjon som skjer gjennom bestemte medier, nærmere bestemt telefoner eller datamaskiner. Riksadvokatens synspunkt er imidlertid knyttet til forslaget om å straffe selve kontaktetableringen.

Høringsinstansene er enige i at det ikke bør kreves at den forutgående kontakten er av seksualisert karakter. *Politidirektoratet* og *Hordaland politidistrikt* peker på at det iallfall ved gjentatt kontakt ikke bør gjelde kvalifiserende krav til den forutgående kontakten. Hordaland politidistrikt uttaler:

«Hordaland politidistrikt er enig med departementet i at det ved gjentatt kontakt ikke bør stilles krav om at den forutgående kontakt skal være av kvalifisert karakter. Som departementet påpeker vil det i mange tilfeller være slik at tillit og kontakt med barnet opparbeides nettopp ved å avstå fra seksuelle tema og tilnærmingen til seksualitet skjer gradvis. Dette er sentralt kjennetegn ved 'grooming'. Et krav om kvalifisert kontakt vil minske det praktiske anvendelsesområdet for straffebudet, slik at

det bare vil dekke en begrenset form for 'grooming'.»

3.7.2.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår som nevnt foran at det ikke stilles bestemte krav til omfanget av forutgående kontakt. Det eneste er at den voksne må ha gjort en avtale med barnet om å møtes og denne avtalen kan – som det fremgår av departementets merknader under 3.6.3.3 – etter omstendighetene være ganske løs og uformell. På denne bakgrunn er det også lite naturlig å stille bestemte krav til innholdet eller arten av en forutgående kontakt. Høringen har styrket departementets syn på at det nye straffebudet ikke bør stille kvalitative krav til hvordan den forutgående kontakten har skjedd eller til innholdet i kontakten.

3.8 Fornærmedes alder

I høringsnotatet foreslo departementet at straffebudet skal ramme møte med barn under 16 år. Av høringsinstansene har bare *Redd Barna* vært direkte uenig i denne aldersgrensen. *Redd Barna* mener aldersgrensen bør settes til 18 år, og at straffebudet bør ha en henvisning til straffeloven §§ 203 (kjøp av seksuelle tjenester av person under 18 år) og 204 a (befatning med materiale som dokumenterer overgrep mot barn). Også *Barneombudet*, *Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere* og *Landsorganisasjonen i Norge* mener straffebudet bør ha en henvisning til straffeloven § 203 – og dette medfører i så fall indirekte en aldersgrense på 18 år.

Departementet mener at det særlig er barn under 16 år som har behov for den økte beskyttelsen det nye straffebudet gir. Personer over 16 år har nådd alderen for seksuell selvbestemmelse. Når personer over 16 år kan samtykke til seksuell omgang, kan det ikke godt være straffbart for andre å avtale møter med dem med formål om seksuell omgang. Barn mellom 16 og 18 år kan likevel ha behov for beskyttelse mot andre former for seksuelle overgrep eller utnytting. Departementet mener dette beskyttelsesbehovet er tilstrekkelig ivaretatt gjennom andre straffebud som for eksempel straffeloven § 192 om voldtekt, § 193 om misbruk av stilling, avhengighetsforhold og lignende og § 203 om seksuell omgang mot vederlag med person under 18 år. Bestemmelsene suppleres av det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven § 49.

3.9 Skyldkravet

3.9.1 Skyldkravet i forhold til handlingen

Den alminnelige regelen i straffeloven § 40 første ledd er at gjerningspersonen må ha utvist forsett i forhold til alle omstendigheter i den objektive gjerningsbeskrivelsen. Forslaget i høringsnotatet går ut på at det alminnelige skyldkravet i straffebudet skal være forsett, men at det i forhold til fornærmedes alder skal være tilstrekkelig med uaktsomhet. At det er tilstrekkelig med uaktsomhet i forhold til fornærmedes alder, gjelder også etter straffeloven § 196 tredje ledd og § 200 fjerde ledd jf. § 196 tredje ledd. Slik skal også straffeloven § 195 tredje ledd forstås, jf. Rt. 2005 side 833.

Ingen av høringsinstansene har gått imot dette forslaget. Departementet fastholder derfor forslaget til skyldkravet.

Den Norske Advokatforening har i sin uttalelse problematisert at fornærmede kan tenkes å utgi seg for å være eldre enn 16 år. D e p a r t e m e n t e t viser til at en tilsvarende problemstilling gjør seg gjeldende ved overtredelser av straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd. I forhold til den nye straffebestemmelsen vil imidlertid bedømmelsen av aktsomhetskravet ofte bli preget av en betydelig aldersforskjell mellom den voksne og barnet, og at det ikke er tale om noen spontan kontakt. Dette vil gjøre det naturlig å skjerpe kravet til aktsomhet fra den voksnes side.

3.9.2 Handlingens subjektive overskudd

3.9.2.1 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

Departementet foreslo i høringsnotatet at det skal være tilstrekkelig at gjerningspersonen har vanlig forsett, ikke hensikt, om å begå bestemte straffbare handlinger. Ingen høringsinstanser har gått i mot forslaget. *Den Norske Advokatforening* støtter forslaget om forsett, men mener likevel det knytter seg store rettssikkerhetsmessige betenkeligheter i forhold til for eksempel sannsynlighetsforsett.

I høringsnotatet foreslo departementet videre at forsettet skulle omfatte en handling som nevnt i straffeloven §§ 195, 196, § 200 annet ledd eller § 201 bokstav c.

Bare enkelte høringsinstanser har uttalt seg om denne siden av straffebudet. *Riksadvokaten* og *Hadeland og Land tingrett* har foreslått at henvisningen til straffeloven § 201 bokstav c bør utgå. For øvrig mener tingretten at straffebudet i stedet for paragrafhenvvisninger heller bør beskrive med ord hvilke handlinger som omfattes.

Barneombudet, Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere, Landsorganisasjonen i Norge og Redd Barna mener straffebudet også bør ha en henvisning til straffeloven § 203. *Redd Barna* mener straffebudet også bør vise til straffeloven § 204 a.

3.9.2.2 Departementets vurdering

Departementet kan ikke se at forsett i form av sannsynlighetsforsett vil reise vesentlig større rettssikkerhetsmessige betenkeligheter her enn ved andre straffbare handlinger, og mener at hensynet til effektiv beskyttelse av barn tilsier at de alminnelige reglene om forsett skal gjelde også her.

Departementet er enig med riksadvokaten og *Hadeland og Land tingrett* i at henvisningen til straffeloven § 201 bokstav c bør utgå. Straffeloven § 201 bokstav c rammer typisk blotting eller slibrig snakk. Det synes lite praktisk at noen skal avtale et møte med en mindreårig bare for slike handlinger. I disse tilfellene vil dessuten handlingen kunne fullbyrdes i så nær sammenheng med selve møtet, at selve møtet trolig vil kunne rammes av det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven § 201 bokstav c jf. § 49. Å forlede en mindreårig til selv å utvise slik atferd (straffeloven § 200 annet ledd annet punktum) bør derimot omfattes av henvisningen. At den mindreårige forledes til å eksponere seg selv, innebærer en direkte integritetskrenkelse av barnet, og kan også medføre en økt risiko for andre overgrep. At den voksne har fått barnet til selv å utføre en slik handling, antas også å kunne påføre barnet en følelse av medvirkning og ansvar, med tilhørende fare for psykologiske ettervirkninger.

Siden det nye straffebudet etter departementets vurdering bør beholdes den yngste aldersgruppen, aktualiseres ikke spørsmålet om henvisninger til §§ 203 eller 204 a. Henvisninger til disse bestemmelsene ville bare hatt reell betydning for barn mellom 16 og 18 år siden et forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 203 eller 204 a i forhold til barn under 16 år uansett også ville ha oppfylt kravet om forsett i forhold til straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd.

3.10 Straffbortfall ved jevnbyrdighet i alder og utvikling

Departementet foreslo i *høringsnotatet* en adgang til straffbortfall dersom partene er jevnbyrdige i alder og utvikling.

Ingen av *høringsinstansene* har vært uenige i forslaget.

Departementet fastholder forslaget om adgang til straffbortfall. Bestemmelsen svarer til regelen etter straffeloven § 195 fjerde ledd, § 196 fjerde ledd og § 200 fjerde ledd jf. § 196 fjerde ledd.

3.11 Strafferammen

Departementet foreslo i høringsnotatet en strafferamme på ett år. Bare *Stine Sofies stiftelse* har hatt innvendinger mot forslaget. Stine Sofies stiftelse uttaler:

«Når det gjelder strafferammen på de tre foreslåtte bestemmelsene reagerer vi svært negativt. For å oppnå en ønsket signaleffekt om alvorlighetsgraden i planlagte kriminelle handlinger mot barn står ikke dette i samsvar med gjeldende rett på andre områder. § 257 som omhandler simpelt tyveri har en strafferamme på inntil 3 år. Med hensikt i å begå ran eller lignende forbrytelser i § 161 er strafferammen inntil 6 år og under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 10 år idømmes. Stiftelsen stiller seg derfor svært undrende til verdivurdering der planlagt kriminelle handlinger mot barn bare skal kunne idømmes 1 år. ... Stiftelsen mener at lovverket skal fungere som en norm for hva samfunnet finner seg i, det står ikke i samsvar med den foreslåtte strafferammen. Alle er godt kjent med de alvorlige skadevirkningene overgrep på barn medfører. Vi er også godt kjent med at hvis det er lav strafferamme i en lovhjemmel gis etterforskning av denne lavere prioritet hos politiet enn om det foreligger høy strafferamme. Departementet bør se på muligheten av å dele straffebestemmelsen inn i to ledd, slik at de som 'bare' tar kontakt straffes noe mindre, enn de som fysisk reiser for å møte barnet.»

Departementet fastholder forslaget om en strafferamme på ett år. Dersom møtet resulterer i et forsøk på eller fullbyrdet overgrep mot barnet, er det andre straffebestemmelser med vesentlig høyere strafferamme som kommer til anvendelse. Den ordinære strafferammen i straffeloven § 195 er ti år, etter § 196 fem år, og etter § 200 annet ledd tre år. Ved samleie eller skjerpene omstendigheter forhøyes strafferammene til henholdsvis 15 og 21 år (§ 195), 15 år (§ 196) og seks år (§ 200 annet ledd). Instruks og veiledning fra høyere påtalemyndighet kan brukes til å sikre at etterforskning av overtredelser av den nye straffebestemmelsen får tilstrekkelig prioritet.

3.12 Forholdet til andre straffebestemmelser

3.12.1 Forsøk på overtredelse av straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd

Det nye straffebudet supplerer det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd. Dersom handlingen har kommet langt nok til at det alminnelige forsøksansvaret etter disse bestemmelsene har inntrådt, bør forholdet bedømmes etter det vanlige forsøksansvaret i stedet for det nye straffebudet. På denne måten får man frem den økte straffverdigheten i at gjerningspersonens handling er nærmere fullbyrdet overgrep enn tilfellet er ved det nye straffebudet. Forutsatt at det er tale om samme tilfelle, bør det nye straffebudet ikke anvendes i konkurrans (samtidig) med det alminnelige forsøksansvaret etter straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd. Derimot kan det tenkes tilfeller der det nye straffebudet bør anvendes samtidig med forsøksansvaret etter andre straffebud, for eksempel forsøk på seksuell omgang mot vederlag med person under 18 år. Forsøksgrensen kan i enkelte tilfeller være overtrådt allerede på tidspunktet for et avtalt møte. Siden straffeloven § 203 retter seg mot andre sider av handlingen enn det foreslåtte nye straffebudet, kan gode grunner tale for at det nye straffebudet bør kunne anvendes samtidig med forsøksansvaret etter straffeloven § 203.

Systematikken i seksuallovbruddskapittelet og sammenhengen mellom straffebudene vil bli vurdert også i arbeidet med ny straffelov spesiell del.

3.12.2 Fullbyrdet overtredelse av straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd

Dersom møtet resulterer i en fullbyrdet overtredelse av straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd, bør det nye straffebudet ikke anvendes i konkurrans (samtidig) med bestemmelsene som rammer selve overgrepet. Forutsetningen er at det gjelder samme tilfelle. Det er altså det konkrete avtalte møtet som § 201 a ville ha rammet som har resultert i et overgrep. I disse tilfellene er det naturlig å se det slik at straffansvaret for overgrepet konsumerer straffansvaret for det forutgående møtet. Situasjonen blir en annen dersom det fullbyrdede overgrepet har skjedd ved en annen anledning enn det avtalte møtet. Det samme gjelder selvfølgelig dersom handlingene retter seg mot forskjellige fornærmede.

3.13 Straffeprosessuelle virkemidler

I høringen har *KRIPOS* og *Det nasjonale statsadvokatembetet* ment at det er behov for bruk av utradisjonelle metoder for at det nye straffebudet reelt skal styrke barns rettsvern og forebygge overgrep.

Datatilsynet har på sin side etterlyst en drøftelse av hvilke etterforskningsmetoder politiet skal ha til rådighet for å oppnå målet med bestemmelsen.

Departementet foreslår ingen særskilte hjemler for bruk av bestemte etterforskningsmetoder til bruk i håndhevingen av det nye straffebudet. Etterforskningen av disse sakene må skje innenfor gjeldende straffeprosessuelle regelverk. Med en strafferamme på ett år har politiet blant annet adgang til å benytte tvangsmidler som pågrepelse og fengsling etter straffeprosessloven § 172, ransaking etter straffeprosessloven §§ 192 og 195, skjult fjernsynsovervåking på offentlig sted etter straffeprosessloven § 202 a og avlytting av samtale etter straffeprosessloven § 216 l (samtale som politiet selv deltar i eller med samtykke fra en av samtalepartene). I tillegg har politiet adgang til å gjøre bruk av provokasjon og infiltrasjon innenfor de rammer som er trukket opp gjennom riksadvokatens retningslinjer for slike etterforskningsmetoder. Politiet kan også overvåke åpne chattersider på samme måte som annen virksomhet som foregår i det offentlige rom.

For å forhindre at et planlagt møte skal finne sted, kan det i enkelte tilfeller også være aktuelt å nedlegge besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a. Slikt forbud kan nedlegges blant annet når det er grunn til å tro at personen ellers vil begå en straffbar handling overfor en annen person. Det å møte barnet med forsett om å begå et seksuelt overgrep, vil etter forslaget til nytt straffebud være en selvstendig straffbar handling som kan gi grunnlag for besøksforbud når allmenne hensyn krever det.

I tillegg til de nevnte etterforskningsmidlene kunne det muligens vært hensiktsmessig om politiet kunne kontrollere tiltaltes kommunikasjon utover adgangen etter straffeprosessloven § 216 b. Siden en utvidelse av denne bestemmelsen ikke har vært på høring, foreslår ikke departementet endringer nå. Det antas at kontroll av kommunikasjonsanlegg i enkelte tilfeller vil kunne være aktuelt der kontakten fra den voksne kan bedømmes som en fredsforstyrrelse etter straffeloven § 390 a.

Dersom det viser seg at en effektiv håndheving forutsetter bruk av etterforskningsmetoder som i dag er forbeholdt andre straffebud, vil departementet vurdere om det er behov for særskilte hjemler for etterforskning knyttet til det nye straffebudet.

4 Presisering av straffeloven § 201

4.1 Behovet for presisering

Departementet foreslo i høringsnotatet en presisering av straffeloven § 201 for å gjøre det klart at handlinger som der nevnt anses foretatt «overfor» noen også når de er forøvet gjennom ny kommunikasjon. Alle høringsinstanser unntatt *Redd Barna* og *Datakrimutvalget* har støttet forslaget. *Redd Barna* og *Datakrimutvalget* er kritiske til en slik presisering fordi det kan skape et inntrykk av at atferd over elektroniske medier ellers ikke er inkludert.

Departementet anser det ikke tvilsomt at seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd forøvet gjennom elektroniske kommunikasjonsmidler dekkes av straffeloven § 201 bokstav b og c også etter gjeldende rett. Av pedagogiske grunner bør imidlertid dette fremgå tydeligere av bestemmelsen. Dette kan motvirke en oppfatning av handlinger forøvet på internett, gjennom telefon eller lignende, er mindre alvorlige enn handlinger som foretas direkte overfor noen. Presiseringen må ikke forstås antitetisk. En slik presisering kunne vært vurdert for flere bestemmelser i straffeloven. Dette bør imidlertid ikke være til hinder

for at man presiserer anvendelsesområdet for straffeloven § 201.

4.2 Utformingen av bestemmelsen

Departementet foreslo i høringsnotatet et nytt annet ledd i straffeprosessloven § 201 om at atferd som nevnt i første ledd bokstav b og c anses forøvet overfor noen også når den skjer gjennom telefon, internett eller lignende kommunikasjonsmidler.

I høringen har *Nærings- og handelsdepartementet* og *Samferdselsdepartementet* påpekt at begrepsbruken i forslaget bør samsvare med begrepsbruken i andre lover som gjelder elektronisk kommunikasjon. *Samferdselsdepartementet* foreslår i stedet brukt uttrykket «elektronisk kommunikasjon», som samsvarer med ekomloven 2. juli 2004 § 1-5 nr. 1. *Nærings- og handelsdepartementet* mener i tillegg det bør presiseres at lovteksten bare retter seg mot individuell kommunikasjon.

Departementet foreslår på bakgrunn av *Samferdselsdepartementets* og *Nærings- og handelsdepartementets* uttalelser en ny utforming av lovteksten.

5 Konsekvensendringer som følge av endringer i straffeloven §§ 28 a og b

5.1 Bakgrunn

Ved lov 20. mai 2005 nr. 28 om ny straffelov ble bestemmelsene om samfunnsstraff i straffeloven 1902 §§ 28 a og 28 b endret. Lovendringene trådte i kraft 1. januar 2006.

En av endringene er at domstolens avgjørelse om fullbyrding av den subsidiære fengselsstraff på grunn av vilkårsbrudd eller ny kriminalitet skal skje ved dom og ikke ved kjennelse. Formålet var å sørge for at retten kunne bruke samme avgjørelsesform også når den velger å avsi en særskilt dom for de nye straffbare forhold. Man ønsket også å ha de samme regler ved omgjøring på grunn av vilkårsbrudd ved dom på samfunnsstraff som ved en rent betinget dom. I sistnevnte tilfelle bestemmer straffeloven § 54 nr. 2 at avgjørelsen skal treffes ved dom, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) side 304-305.

Når avgjørelsen om fullbyrding av den subsidiære fengselsstraff skal skje ved dom, har departementet kommet til at det er hensiktsmessig å presisere lovreguleringen som gjelder når vilkårsbruddet ikke består i ny kriminalitet. Det er da kriminalomsorgen, og ikke påtalemyndigheten som begjærer fullbyrding av den subsidiære fengselsstraffen. De løsningene som nå foreslås lovfestet, må antas å følge av det systemet som ble valgt ved lov 20. mai 2005 nr. 28. Departementet har imidlertid fått tilbakemeldinger fra rettsanvendere som tilsier at det er hensiktsmessig at loven gir et uttrykkelig svar på enkelte prosessuelle spørsmål.

Behovet for presiseringer knytter seg til følgende spørsmål: Hvem som er ankekompetent for dommer som tar standpunkt til omgjøring som ikke er begrunnet i ny kriminalitet og hvilket rettsmiddel som skal benyttes (se punkt 5.3), hvem som skal møte ved ankeforhandlingen i lagmannsrett og eventuelt Høyesterett (punkt 5.4), hvilken prosessform som tingretten skal anvende ved omgjøringsbegjæringer som ikke er begrunnet i ny kriminalitet, og hvordan tingretten og lagmannsretten skal være sammensatt (punkt 5.5 og 5.6). I tillegg er det behov for at loven tar uttrykkelig stilling til om det er nødvendig med ny fullbyrdsordre når dommen kan fullbyrdes, og hvem

som i så fall skal beordre fullbyrdingen og behandle søknader om utsettelse med soning av den subsidiære fengselsstraff (punkt 5.7).

Siden det dreier seg om lovendringer som gir uttrykk for det som allerede må antas å være gjeldende rett, fremmer departementet forslagene uten at de har vært på høring.

5.2 Hvor skal reglene plasseres?

Etter sin art er fullbyrding av den subsidiære fengselsstraff på bakgrunn av andre vilkårsbrudd enn ny kriminalitet en beslutning om hvordan en idømt straff skal gjennomføres. Det er kriminalomsorgen som forbereder saken for domstolen, og som skal følge opp den avgjørelse domstolen treffer. Kriminalomsorgens kompetanse og fullbyrdingen av straff er regulert i straffegjennomføringsloven (lov 18. mai 2001 nr. 21). Departementet har derfor vurdert om særregler om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff på grunn av andre vilkårsbrudd enn ny kriminalitet burde inntas i straffegjennomføringsloven, men har blitt stående ved at reglene først og fremst bør plasseres i straffeprosessloven. Det er denne forankringen som allerede er valgt, jf. straffeprosessloven § 76 siste ledd som gir kriminalomsorgen møterett i tingretten. Det er også i prosesslovgivingen det er mest naturlig å innta regler om ankekompetanse over straffedommer, møterett i lagmannsretten og kompetanse til å beordre fullbyrding og beslutte soningsutsettelse. Reglene retter seg ikke bare mot kriminalomsorgens tjenestemenn, men også mot domstolene. Det er dessuten et naturlig skille at reglene om gjennomføring av samfunnsstraff inntas i straffegjennomføringsloven fram til og med det stadium at kriminalomsorgen beslutter at den subsidiære fengselsstraff bør søkes fullbyrdet. Fra dette tidspunkt er det innledet en prosess for domstolene, og det er da naturlig at reglene blir plassert i den alminnelige prosesslovgivning. Når det foreligger en endelig dom som er klar til fullbyrding, er det igjen naturlig at straffegjennomføringsloven regulerer saksbehandlingen.

5.3 Ankekompetansen

Så lenge retten tok standpunkt til fullbyrdingen av den subsidiære fengselsstraff ved kjennelse, fulgte det av straffegjennomføringsloven § 58 annet ledd at det var kriminalomsorgen på regionalt nivå som fremmet begjæringen for domstolen. Etter straffeprosessloven § 76 siste ledd kan kriminalomsorgen møte i tingretten, og i henhold til straffeprosessloven § 68 annet ledd annet punktum er det kriminalomsorgens tjenestemenn som behandlet saken, som kan erklære kjæremål.

Når avgjørelsen nå treffes ved dom, blir rettsmidlet anke, og etter straffeprosessloven § 68 første ledd ligger ankekompetansen til den som har besluttet tiltale. Dette passer ikke godt på begjæring fremmet etter straffegjennomføringsloven § 58. Inntil nå har man i praksis lagt til grunn at straffeprosessloven § 68 første ledd kan anvendes analogisk, slik at ankekompetansen tilligger kriminalomsorgens regionale nivå som har kompetanse til å begjære den subsidiære fengselsstraffen fullbyrdet. Høyesteretts kjæremålsutvalg avsa 19. oktober 2006 (HR-2006-01791-U) avgjørelse med samme resultat, men med annen begrunnelse.

Departementet er enig i at ankekompetansen bør ligge hos kriminalomsorgens regionale nivå og mener dette bør fremgå uttrykkelig av et nytt siste ledd i straffeprosessloven § 68. For fullstendighetens skyld går departementet inn for at det også i straffegjennomføringsloven § 58 annet ledd nytt annet punktum presiseres at ankekompetansen tilligger det samme nivå som kan fremme begjæring om omgjøring.

Et særskilt spørsmål er om ankekompetansen for kriminalomsorgen også skal gjelde for anke til Høyesterett over lagmannsrettens avgjørelse. Avgjørelsen av dette spørsmål må ses i sammenheng med hvem som skal ha møterett for Høyesterett. Departementet finner det ikke naturlig at kriminalomsorgen skal ha møterett for Høyesterett. Etter departementets oppfatning er det en naturlig konsekvens av dette at kriminalomsorgen heller ikke gis selvstendig ankekompetanse over lagmannsrettens dom. Når kriminalomsorgen mener at lagmannsrettens dom i en sak om fullbyrding av den subsidiære fengselsstraff bør ankes videre til Høyesterett, bør ordningen være at det skrives en innstilling om dette til statsadvokaten i det distrikt hvor den opprinnelig straffesak hørte hjemme. Den formelle ankekompetanse ligger til statsadvokaten, og som eventuelt etter riksadvokatens oppnevning prosederer saken for Høyesterett. Den nærmere kommunikasjon mellom kriminalomsorgens regionale nivå og vedkommende statsadvoka-

ten i disse tilfeller kan etter behov reguleres nærmere i straffegjennomføringsforskriften 22. februar 2002 nr. 183 og i påtaleinstruksen 28. juni 1985.

5.4 Møterett i domstolen

Etter straffeprosessloven § 76 femte ledd kan ansatte i kriminalomsorgen møte i tingretten i saker etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a. Så lenge avgjørelsen ble truffet ved kjennelse, dekket dette behovet, idet kjæremål over avgjørelsen sjelden ledet til muntlig behandling i lagmannsretten. Rettsmidlet over avgjørelsen i tingretten er nå begrenset anke som i lagmannsretten vil bli behandlet etter straffeprosessloven §§ 330, 333 og 339. Med mindre lagmannsretten beslutter skriftlig behandling, vil anken resultere i ordinær hovedforhandling ved begrenset anke. Dette aktualiserer spørsmålet om hvem som skal møte. Etter departementets oppfatning er det naturlig at kriminalomsorgens tjenestemenn også møter ved forhandlingene i lagmannsretten. Det er disse som best kjenner innholdet og omfanget av det eller de vilkårsbrudd som har begrunnet begjæringen til tingsretten, og som også har kjennskap til argumentasjonen for tingretten. Slik departementet vurderer det, vil ikke en muntlig ankeforhandling for lagmannsretten by på slike utfordringer at de ikke fullt tilfredsstillende kan prosederes av personell i kriminalomsorgen som har juridisk eksamen som cand. jur. eller tilsvarende.

Departementet foreslår ikke at kriminalomsorgens tjenestemenn skal kunne anke saken videre til Høyesterett og møte der. Ankebehandling i Høyesterett gjelder saker av prinsipiell betydning, eller i alle fall betydning ut over den enkelte sak. Dette vil gjerne kreve at spørsmålet om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff vurderes i en større bredde der god kjennskap til straffeutmålingspraksis og relevant straffutmålingsargumentasjon generelt er en nødvendighet. I tillegg fordrer en fullverdig prosedyre for Høyesterett en prosedyrerfaring som jurister i kriminalomsorgen vanskelig kan forventes å oppnå. Det vises for øvrig til at ankekompetansen for Høyesterett er foreslått lagt til statsadvokaten.

5.5 Tingrettens sammensetning og prosessform

Når avgjørelser treffes ved kjennelse, vil det sjelden oppstå spørsmål om domstolens sammenset-

ning. Etter at straffeloven § 28 b første ledd er endret slik at avgjørelsen av om den subsidiære fengselsstraff skal fullbyrdes skal treffes med dom, stiller dette seg annerledes.

Siktemålet med lovendringen var bl.a. å få en enhetlig avgjørelsesform i de tilfeller hvor vilkårsbruddet bl.a. besto i ny kriminalitet, men hvor retten valgte å avsi særskilt dom for det nye straffbare forhold. I disse tilfeller måtte det tidligere avsies dom for det nye forhold og en kjennelse hvor retten tok standpunkt til omgjøringssspørsmålet. I disse tilfeller er det naturlig at tingretten tar stilling til omgjøringssspørsmålet i den form den nye straffesak behandles, tilståelsesdom etter straffeprosessloven § 248 når vilkårene er til stede for det, og ellers dom etter hovedforhandling, jf. straffeprosessloven § 276.

Når vilkårsbruddet ikke består i ny kriminalitet, kan det reises spørsmål om hvordan tingretten skal settes sammen, og hvilken prosessform som skal gjelde for dens avgjørelse. Etter departementets syn må det legges til grunn at tingrettens behandling av spørsmålet om den subsidiære fengselsstraff skal fullbyrdes på grunn av villkårsbrudd, ikke følger reglene om hovedforhandling. Prosessuelt må avgjørelsen etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a bedømmes som en oppfølgende avgjørelse av straffespørsmålet. De omstendigheter som er relevante for tingretten vil ikke være direkte knyttet til forøvelsen av eller omfanget av den straffbare handling. Kravet om at faktum skal bevises utenfor rimelig tvil også for straffespørsmålet, jf. Rt. 1998 side 1945, gjelder derfor ikke. Ved avgjørelsen av om den subsidiære fengselsstraff skal fullbyrdes må tingretten derfor legge til grunn det faktum som fremstår som mest sannsynlig. Dette er også lagt til grunn i Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) side 448. Departementet mener på denne bakgrunnen at det er reglene om tingretten utenfor hovedforhandling som må legges til grunn, og det følger da av domstoloven § 21 annet ledd sammenholdt med straffeprosessloven § 276 første ledd at tingretten skal settes med én fagdommer og uten meddommere.

Departementet har vurdert om dette bør sies uttrykkelig i loven. Slik straffeprosessloven er utformet etter endringen av førsteinstansens betegnelse i 2002, finnes det imidlertid ingen bestemmelse eller kapittel som egner seg for en uttrykkelig regulering av prosessformen ved avgjørelse av begjæringer etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a. Da spørsmålet ikke har synes å ha bydd på særlig tvil i praksis, finner departementet heller ikke grunn til å utarbeide noen slik bestemmelse.

5.6 Rettsmiddel og lagmannsrettens sammensetning

Når avgjørelsen skal treffes ved dom, følger det uten videre at rettsmidlet er anke. Det er klart at tingrettens avgjørelse i saker etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a aldri kan gjelde bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Er partene misfornøyd med tingrettens avgjørelse av omgjøringsbegjæringen eller behandlingen av den, er rettsmidlet begrenset anke.

Lagmannsrettens sammensetning ved begrenset anke er vanligvis tre juridiske dommere. Unntaket er straffutmålingsanke i saker som gjelder lovbrudd med en strafferamme over 6 år, hvor lagmannsrettens skal settes med tre juridiske dommere og fire legdommere, jf. straffeprosessloven § 332 første ledd. I denne type saker er det heller ikke adgang til å beslutte skriftlig saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 333 første ledd.

Det store flertall av samfunnsstraffdommer vil gjelde lovbrudd med en strafferamme på seks år eller lavere, slik at reglene i §§ 332 og 333 av den grunn ikke får anvendelse. Det er likevel ikke upraktisk at det er gitt samfunnsstraff for lovbrudd med en høyere strafferamme. En av begrunnelsene for å forlate strafferammebegrensningen på 6 år i straffeloven § 28 a, og å gå tilbake til ett års alternativ fengselsstraff som grense, var nettopp muligheten for å benytte samfunnsstraff for overtredelse av straffeloven § 162 annet ledd (som har en strafferamme på 10 år) i tilfeller hvor det var gode utsikter til rehabilitering. Dette aktualiserer spørsmålet om en anke over tingrettens avgjørelse etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a i slike saker i lagmannsretten må behandles med stor meddomsrett.

Det er åpenbart at bestemmelsene i straffeprosessloven §§ 332 og 333 ikke har sikte på slike domsavgjørelser under fullbyrdelsen. På den annen side er det vanskelig helt å avvise at slike anker rent språklig gjelder «avgjørelse om straff (...) for forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år».

Departementet mener at en anke over dommer som tar standpunkt til vilkårsbrudd under fullbyrdelsen av en dom på samfunnsstraff for lovbrudd med en strafferamme på mer enn seks år, ikke bør behandles med stor meddomsrett. Begrunnelsen for stor meddomsrett i seksårs-sakene er dels at dette er sammensetningen når lagmannsretten tar standpunkt til straffutmålingen etter at saken har vært behandlet med jury, jf. straffeprosessloven § 376 e, og dels at det i slike saker regelmessig skal utmåles en forholdsvis streng straff. Ingen av disse

hensyn gjør seg gjeldende i saker om vilkårsbrudd under samfunnsstraffen. Det legges også vekt på at avgjørelsen tidligere ble fattet som kjennelse etter kjæremål, og at endringen til dom ikke var motivert av noe ønske om en sterkere sammensetning av ankedomstolen.

Departementet foreslår på denne bakgrunnen å endre straffeprosessloven §§ 332 og 333 slik at det går klart frem av disse bestemmelsene at de ikke gjelder for behandlingen av anker i saker som nevnt i straffeloven § 28 b første ledd bokstav a.

5.7 Fullbyrding og utsettelse med soning av «omgjøringsdommen»

Mens konsekvensene av vilkårsbrudd ble avgjort ved kjennelse etter straffeloven § 28 b første ledd, ble det lagt til grunn at kjennelsen ikke ble omfattet av straffeprosessloven § 452 første ledd, annet punktum, som bestemmer at «en kjennelse som illegger straff ...» først kan fullbyrdes når den er rettskraftig.

Oppfatningen var at «omgjøringskjennelsen» fulgte hovedregelen og kunne fullbyrdes selv om kjæremålfristen ikke var utløpt, og selv om det var inngitt kjæremål så lenge det ikke var gitt oppsettende virkning, jf. straffeprosessloven § 382.

På dette punkt innebærer overgangen til domsformen endringer. En dom som tar til følge kriminalomsorgens begjæring om fullbyrding av den subsidiære fengselstraff, kan i samsvar med straffeprosessloven § 452 første ledd først fullbyrdes når den er rettskraftig, dvs. at dommen er godtatt, ankefristen er ute, eller at en anke er endelig avgjort. Fullbyrding før rettskraft er inntrådt, må følge reglene i straffeprosessloven § 453 første ledd.

Et spørsmål som ikke er like åpenbart, er om det kreves en særskilt fullbyrdingsordre for en slik omgjøringsdom, og hvem som i tilfelle skal treffe beslutningen om fullbyrding.

Slik departementet ser det, må det treffes en særskilt fullbyrdingsordre for dommer avsagt etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a. Selv om det formelt sett bare er spørsmål om å gjøre endringer i fullbyrdingsmåten av den opprinnelige straffedommen, tilsier hensynet til rettssikkerheten at det formelt fremgår når avgjørelsen kan danne grunnlag for frihetsberøvelse. Betydningen kan illustreres med en ikke ukjent situasjon: En person er pågrepet og siktet for nye straffbare forhold og vurderes varetektsfengslet, men i stedet velger påtalemyndigheten å sette vedkommende inn til soning av en dom på ubetinget fengsel. I et

slikt tilfelle vil beslutningen ofte bli truffet av andre enn den som hadde ansvaret for «omgjøringsdommen». For å sikre at domfelte i disse tilfeller ikke settes inn til avsoning av en ikke rettskraftig dom, bør fullbyrdingsadgangen uttrykkelig fremgå av en fullbyrdingsordre på dommen. Dette er da også løsningen ved fullbyrding av betingede dommer på grunnlag av rene vilkårsbrudd, jf. straffeloven § 54 nr. 2.

At det for «omgjøringsdommen» skal gis en særskilt ordre om fullbyrding, antas ikke i seg selv å kreve endring i loven. Annerledes stiller det seg med spørsmål om hvem som skal treffe avgjørelsen om fullbyrding, jf. straffeprosessloven § 455, og evt. også ta standpunkt til spørsmål om å utsette fullbyrdingen, jf. straffeprosessloven § 459, særlig annet ledd.

Når lovendringene som foreslås i proposisjonen her sammenholdes med kompetansereglene etter gjeldende rett, blir rettstilstanden at spørsmålet om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff i samfunnsstraffdommer på grunn av rene vilkårsbrudd, fullt og helt behandles av kriminalomsorgen (med unntak av de tallmessig upraktiske tilfeller hvor saken behandles i Høyesterett). I tillegg kommer at avgjørelsen reelt sett er skifte mellom to fullbyrdingsformer som begge hører under kriminalomsorgen. Da avgjørelsen ble truffet ved kjennelse, traff kriminalomsorgen avgjørelsen om fullbyrdingen av frihetsstraffen. Etter departementets oppfatning taler dette med styrke for at kompetansen til å treffe avgjørelse om fullbyrding og evt. utsette fullbyrdingen for dommer etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a, bør ligge til kriminalomsorgen. Den nødvendige lovendring er foreslått i straffeprosessloven § 455.

Kompetansen til å beslutte soningsutsettelse etter straffeprosessloven § 459 følger fullbyrdingskompetansen. Av dette følger at kriminalomsorgen også vil kompetanse til å beslutte utsettelse når den etter forslaget er tillagt fullbyrdelseskompetansen i § 455.

For påtalemyndigheten suppleres straffeprosessloven § 459 av påtaleinstruksen § 29-4, som nærmere regulerer hvem som har kompetansen. Slik departementet ser det, er det mindre hensiktsmessig at en særskilt regulering av kriminalomsorgens kompetanse tas inn i påtaleinstruksen. For likevel å gjøre det klart at kompetansen til å beslutte fullbyrding og utsettelse med fullbyrdingen, i likehet med påtalemyndigheten ligger til det nivå som har «tildalekompetansen», foreslår departementet en uttrykkelig regel i straffegjennomføringsloven § 58 annet ledd, nytt annet punktum.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

I likhet med andre straffebestemmelser, vil det kreve ressurser å håndheve en ny straffebestemmelse i samsvar med forslaget til § 201 a i straffeloven. Politiet og påtalemyndigheten må vurdere ressursbruken i sammenheng med de generelle prioritetsvurderingene. Straffebudet i seg selv medfører ikke økonomiske eller administrative kostnader. Den nye bestemmelsen vil kunne medføre en nedgang i antall overgrep mot barn, og dermed gi gevinst i form av færre skader og redusert behov for ressurser til strafferettslig forfølgning.

Hvor stor nedgangen kan bli, er det imidlertid ikke mulig å gi et konkret anslag for.

De lovendringsforslagene som er en konsekvens av endringer i straffeloven § 28 a og b, er i det vesentlige bare en presisering av det som allerede ligger i gjeldende rett, og antas ikke å medføre økonomiske og administrative konsekvenser av betydning. Departementet vil dekke eventuelle økte kostnader innenfor egne budsjetttrammer og ta opp eventuelle ytterligere behov innenfor den ordinære budsjettprosessen.

7 Merknader til forslagene

7.1 Merknader til endringene i lov 22. mai 1902 nr. 10 almindelig borgerlig straffelov

Til § 201 nytt annet ledd

Det foreslås et nytt annet ledd som presiserer at handlingene som nevnt i § 201 bokstav a til c er straffbare også når de forøves «overfor» noen gjennom bruk av elektronisk kommunikasjon. Presiseringer skal ikke gi grunnlag for en antitetisk tolkning av hva som omfattes av § 201 eller andre straffebestemmelser.

«Elektronisk kommunikasjon» må forstås på samme måte som i lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) § 1-5 nr. 1, det vil si overføring av lyd, tekst, bilder eller andre data ved hjelp av elektromagnetiske signaler i fritt rom eller kabel i et system for signaltransport.

Det følger av bokstav b og c at handlingen må være forøvet «overfor» noen, det vil si overfor bestemte personer. Handlingen vil ikke anses som foretatt «overfor» noen dersom den seksuelt krenkende atferden gjøres tilgjengelig på generell basis, for eksempel på en internettside.

Til ny § 201 a

Bestemmelsen rammer det å møte frem til en avtale med et barn under 16 år med forsett om å begå handlinger som nevnt i straffeloven §§ 195, 196 og § 200 annet ledd.

Selv om bestemmelsen særlig er begrunnet i den økte risikoen for overgrep som nye former for kommunikasjon har medført, er gjerningsbeskrivelsen teknologinøytral. Det er dermed ikke avgjørende på hvilken måte den voksne og barnet har kommet i kontakt eller avtalt at de skal møtes. Derimot må selve det avtalte møtet gjelde et fysisk møte.

Bestemmelsen rammer ikke bare forutgående kontakt som har skjedd på internett. Den vil også kunne ramme tilfeller der kontakten har oppstått gjennom tilfeldig bekjentskap, for eksempel et møte i svømmehallen eller i en musikkforretning. Dersom det på basis av et slikt møte avtales et nytt møte eller utveksles telefonnumre, e-postadresser eller lignende som siden leder til en avtale om et

møte, kan dette dekket av bestemmelsen. Bestemmelsen er i utgangspunktet heller ikke begrenset til møter mellom personer som ikke har annen naturlig tilknytning til hverandre. Den rammer også tilfeller der den voksne og barnet kjenner hverandre fra før, for eksempel som naboer eller fra fritidsklubben. Det avgjørende er at det foreligger en avtale om et konkret møte, og at den voksne ved *dette* møtet har forsett om å begå et seksuelt overgrep mot barnet.

Begrepet «avtale» må tolkes vidt. Det er ikke nødvendig at det foreligger en eksplisitt avtale om å møtes. Det avgjørende må være at tiltalte har hatt en begrunnet forventning om å treffe barnet på et bestemt sted innenfor et bestemt tidsrom. Hvis barnet for eksempel har svart bekreftende på at det er alene hjemme en kveld og det var underforstått at tiltalte ville avlegge et besøk, vil dette tilfredsstille kravet om avtale i lovteksten.

En avtale om å møtes forutsetter normalt forutgående direkte kontakt mellom barnet og tiltalte, men det trenger ikke være tilfellet. En avtale kan også inngås gjennom tredjepersoner, for eksempel noen som barnet kjenner eller en fiktiv eller reell bekjent av tiltalte. Det kan tenkes at tiltalte har brukt forskjellige identiteter i kontakten med barnet, og at det derfor fremstår som om avtalen har blitt inngått med noen andre enn den personen som møter opp. Dette er ikke avgjørende for straffansvaret.

Det er uten betydning om det er barnet selv, tiltalte eller tredjepersoner som har initiert møtet. Det avgjørende er at et slikt møte er avtalt eller underforstått.

Straffansvar inntreffer når tiltalte har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas. «Møtestedet» må forstås som det avtalte stedet på det avtalte tidspunktet. Om det er avtalt at møtet skal finne sted hjemme hos tiltalte eller et annet sted der han eller hun ellers naturlig befinner seg, må vedkommende anses for å ha møtt frem hvis han eller hun er på det avtalte stedet på det avtalte tidspunktet.

Skyldkravet er forsett, jf. straffeloven § 40 første ledd. Med hensyn til fornærmedes alder, er det etter annet ledd i § 201 a tilstrekkelig med uakt-

somhet. Aktsomhetsansvaret skal forstås likt som i straffeloven § 196 tredje ledd, det vil si at det gjelder en streng aktsomhetsnorm.

Tiltalte må ved møtetidspunktet ha forsett om å begå en handling som rammes av straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd, det vil si seksuell omgang eller seksuell handling med barnet eller forlede barnet til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd. Ved tvil om hva forsettet omfatter, må her som ellers tvilen komme tiltalte til gode. Det kan for eksempel oppstå tvil om hvorvidt forsettet dekket seksuell *omgang* eller bare seksuell *handling*.

7.2 Merknader til endringene i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

Til § 68 nytt sjette ledd:

Om bestemmelsen vises til de alminnelige merknader punkt 5.3. Som for saker som innledes for tingretten gjennom tiltale eller begjæring om tilståelsesdom, legges ankekompetansen i saker om fullbyrding av subsidiær frihetsstraff etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a til den myndighet som har fremsatt begjæringen, jf. straffegjennomføringsloven § 58 annet ledd, som legger denne myndighet til kriminalomsorgens regionale nivå. I de tilfeller hvor det er aktuelt å anke lagmannsrettens dom videre til Høyesterett, ligger imidlertid kompetansen til statsadvokaten i det distrikt som hadde ansvaret for den opprinnelige tiltale eller siktelse. I slike tilfeller må kriminalomsorgens regionale nivå sende saken til vedkommende statsadvokat med forslag om anke. Det er i siste punkt uttrykkelig sagt at loven § 310 tredje ledd gjelder, og det følger av dette at statsadvokatens anke må være truffet senest fire uker etter at lagmannsrettens dom ble mottatt av den i kriminalomsorgen som møtte under ankebehandlingen. På samme måte som mellom politiet og statsadvokaten blir det derfor nødvendig å legge opp rutiner som sikrer rask forsendelse til den ankekompetente myndighet.

Til § 76 femte ledd:

Bestemmelsens første punktum er endret slik at den gir tjenestemenn fra kriminalomsorgen rett til å møte ved begrenset anke i lagmannsretten i en sak hvor fullbyrding av den subsidiære fengselsstraff er begrunnet i andre vilkårsbrudd enn ny kriminalitet. Om begrunnelsen, og hvorfor møteret-

ten ikke gjelder for Høyesterett, vises til de alminnelige motiver punkt 5.4.

Annet punktum gjør det klart at de rettigheter og plikter som i straffeprosessloven er tillagt påtalemyndigheten ved behandlingen av rettsspørsmål av den aktuelle karakter, gjelder tilsvarende for kriminalomsorgens tjenestemenn. Dette vil for eksempel være å sørge for stevning av domfelte, oversende saksdokumentene til forsvarer, ekspedisjon av ankeerklæringer mv.

Til § 332 siste ledd

Siste ledd endres slik at det går klart frem at paragrafen ikke gjelder for anke i saker som nevnt i straffeloven § 28 b første ledd bokstav a. Det vises til punkt 5.6 foran.

Til § 333 sjette ledd

Det føyes til et sjette ledd som slår fast at paragrafen ikke gjelder for anke i saker som nevnt i straffeloven § 28 b første ledd bokstav a, jf. punkt 5.6 foran.

Til § 455 første ledd nytt fjerde punktum

Bestemmelsen bestemmer at en avgjørelse om fullbyrding av dommer som helt eller delvis beslutter at den subsidiære fengselsstraff i en dom på samfunnsstraff skal fullbyrdes på grunn av andre vilkårsbrudd en ny kriminalitet, skal treffes av den myndighet i kriminalomsorgen som har kompetanse til å begjære omgjøring og beslutte anke. Reglene om hvordan innkalling til soning skal skje og de frister for gjelder for innkallingen, gjelder tilsvarende. For det tilfelle at det er nødvendig med avhenting til soning eller formell pågripelse for å hindre unndragelse, må kriminalomsorgen be om bistand fra påtalemyndigheten, jf. straffeprosessloven § 461 tredje ledd og § 171 første ledd nr. 1.

7.3 Merknader til endringen i lov 18. mai 2001 nr. 21 om straffegjennomføring m.v. (straffegjennomføringsloven)

Til § 58 annet ledd, nytt annet punktum:

I saker etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a er kriminalomsorgens regioner gitt begrenset straffeprosessuell kompetanse. Dette fremgår først og fremst av straffeprosesslovens bestemmelser, jf. §§ 68, 76 og 455. Siden kriminalomsorgens tjenestemenn primært forholder seg til straffegjennomføringsloven, og kompetansen til å begjære omgjøring ved vilkårsbrudd er regulert i straffe-

gjennomføringsloven § 58, har departementet funnet det hensiktsmessig at hovedreglene om den straffeprosessuelle kompetanse også kommer til uttrykk her.

7.4 Merknader til endringene i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)

Endringene i straffeprosessloven i endringsloven punkt II viser til bestemmelsene om samfunnsstraff i straffeloven 1902. Endringsloven del IV sørger for at henvisningene til reglene om samfunnsstraff blir tilpasset straffeloven 2005 når straffeloven 2005 § 102 nr. 4 trer i kraft. Om innholdet i endringene vises til merknadene i punkt 7.2.

7.5 Merknader til ikraftsettingsbestemmelsen

Endringsloven del I-III trer i kraft straks. Del IV trer i kraft fra samme tid som straffeloven § 2005 § 102 nr. 4 for øvrig trer i kraft.

Justis- og politidepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.).

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.)

I

Straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 endres slik:

§ 201 nytt annet ledd skal lyde:

Atferd som nevnt i første ledd bokstav b og c anses forøvet overfor noen også når den er forøvet gjennom bruk av telefon, internett eller annen elektronisk kommunikasjon.

Ny § 201 a skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas.

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte.

Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort dersom de som har avtalt å møtes, er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.

II

Lov om rettergangsmåten i straffesaker 21. mai 1981 nr. 25 (straffeprosessloven) endres slik:

§ 68 nytt sjette ledd skal lyde:

Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a, treffes av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd. Anke over lagmannsrettens dom i sak som nevnt i første punktum, besluttet av statsadvokaten. § 310 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 76 femte ledd skal lyde:

Ved rettsmøter i tingretten og lagmannsretten om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a eller av reststraff etter prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd, kan tilsatte i kri-

minalomsorgen møte. *Bestemmelser om påtalemyndighetens rettigheter og plikter gjelder tilsvarende.*

§ 332 tredje ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke for saker som etter kapittel 24 skal behandles med lagrette, og heller ikke for anke over saker som nevnt i straffeloven § 28 b første ledd bokstav a.

§ 333 nytt sjette ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke for anke over saker som nevnt i straffeloven § 28 b første ledd bokstav a.

§ 455 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

For dom som beslutter å fullbyrde subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a, treffes vedtak om fullbyrding av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd.

III

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) tilføyes § 58 annet ledd et nytt annet punktum som lyder slik:

Samme myndighet treffer i slike tilfeller også avgjørelse om anke til lagmannsrett, fullbyrding etter straffeprosessloven § 455 og utsettelse med fullbyrdingen etter straffeprosessloven § 459.

IV

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff endres slik:

I § 102 nr. 4 (endringer i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker) tilføyes:

§ 68 sjette ledd skal lyde:

Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a, treffes av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd. Anke over lagmannsrettens dom i sak som nevnt i første punktum, besluttet av

statsadvokaten. § 310 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 76 femte ledd skal lyde:

Ved rettsmøter i tingretten og lagmannsretten om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 52 første ledd bokstav a eller av reststraff etter prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd, kan tilsatte i kriminalomsorgen møte. *Bestemmelser om påtalemyndighetens rettigheter og plikter gjelder tilsvarende.*

§ 332 tredje ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke for saker som etter kapittel 24 skal behandles med lagrette, og heller ikke for anke over saker som nevnt i *straffeloven § 52 første ledd bokstav a*.

§ 333 sjette ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke for anke over saker som nevnt i *straffeloven § 52 første ledd bokstav a*.

§ 455 første ledd fjerde punktum skal lyde:

For dom som beslutter å fullbyrde subsidiær fengselsstraff etter *straffeloven § 52 første ledd bokstav a*, treffes vedtak om fullbyrding av myndighet som nevnt i lov straffegjennomføring § 58 annet ledd.

V

Lovens del I-III trer i kraft straks. Del IV trer i kraft når lov 20. mai 2005 nr. 28 § 102 nr. 4 trer i kraft.
